

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Rozdíly mezi mikroregiony

Disparities between the Microregions

Student: Bc. Jitka Davidová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ing. Magdaléna Kudelová, Ph.D.

Ostrava 2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

ve smyslu § 17, odst. f, zákona č. 111/98 Sb. a Studijního a zkušebního řádu pro studium v magisterských studijních programech Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, čl. 23 až 26

Jméno diplomanta: **Bc. Jitka Davidová**

Studijní obor: **Eurospráva**

Název tématu:

Rozdíly mezi mikroregiony

Anglický název tématu:

Disparities between the Microregions

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í (o s n o v a):

Úvod

1. Regionální politika a regionální rozdíly v EU
2. Regionální politika a regionální rozdíly v ČR
3. Rozdíly mezi mikroregiony na Hranicku

Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Přílohy

Místopřísežné prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala samostatně. Všechny použité zdroje uvádím v seznamu použité literatury.

Děkuji vedoucí práce Mgr. Ing. Magdaléně Kudelové, Ph.D. za odbornou pomoc při tvorbě diplomové práce.

Ostrava

25. dubna 2008

.....
Podpis

Obsah

Úvod.....	6
1 Regionální politika a regionální rozdíly v EU	8
1.1 Pojem region	8
1.1.1 Regiony a EU	10
1.2 Pojem mikroregion	12
1.3 Pojem regionální politika.....	13
1.3.1 Vývoj regionální politiky	15
1.3.2 Typy regionální politiky.....	17
1.3.3 Nástroje regionální politiky.....	17
1.4 Regionální politika EU	19
1.4.1 Vývoj regionální politiky EU	19
1.4.2 Současné cíle regionální politiky EU.....	23
1.4.3 Nástroje regionální politiky EU.....	25
1.4.4 Principy regionální politiky EU.....	27
1.5 Regionální rozdíly v EU	28
1.5.1 Ukazatelé regionálních rozdílů.....	29
1.5.2 Strukturální ukazatelé EU	33
2 Regionální politika a regionální rozdíly v ČR.....	34
2.1 Regiony v ČR.....	34
2.1.1 Typy podporovaných regionů	35
2.2 Regionální politika v ČR	36
2.2.1 Vývoj regionální politiky v ČR	37
2.2.2 Formování české regionální politiky po roce 2000	40
2.2.3 Programové zabezpečení české regionální politiky.....	43
2.2.4 Nástroje české regionální politiky	46
2.3 Regionální rozdíly v ČR	48
3 Rozdíly mezi mikroregiony na Hranicku	56
3.1 Mikroregion Hranicko	57
3.1.1 Projekty Mikroregionu Hranicko.....	61
3.2 Mikroregion Podlesí	68
3.2.1 Projekty Mikroregionu Podlesí.....	70
3.3 Mikroregion Rozvodí	70

3.3.1 Projekty Mikroregionu Rozvodí.....	73
3.4 Mikroregion Záhoran.....	74
3.4.1 Projekty Mikroregionu Záhoran.....	76
3.5 Shrnutí hlavních rozdílů mezi mikroregiony na Hranicku	80
Závěr	85
Seznam použité literatury.....	87
Seznam zkratk	92
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	93
Seznam příloh	94

Úvod

Ačkoliv Evropská unie patří mezi ekonomicky nejvyspělejší oblasti na světě, existují mezi jednotlivými státy nezanedbatelné hospodářské a sociální rozdíly. Ještě větší difference jsou však patrné mezi 268 regiony soudržnosti. Zatímco nejbohatší region Evropské unie Inner London z Velké Británie vyprodukoval v roce 2004 HDP/obyvatele v paritě kupní síly ve výši 303 % průměru EU-27, nejchudší region Nord-Est z Rumunska dosáhl pouze hodnoty 24 % průměru EU-27.

Právě snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony, jejich rovnoměrný ekonomický růst a posilování soudržnosti jsou základními cíli evropské regionální politiky. Její význam se odráží také v rozpočtu Evropské unie, ve kterém je více než třetina prostředků věnována na tuto politiku.

Rozdíly v HDP/obyvatele mezi regiony EU se v posledním desetiletí snížily v důsledku toho, že nejméně prosperující regiony zaznamenaly nejvyšší růst. To zároveň vyvolalo snížení rozdílů v hospodářském potenciálu mezi hlavními a okrajovými regiony. Přestože sbližování úrovní HDP/obyvatele napříč regiony bylo současně doprovázeno poklesem nerovností v míře zaměstnanosti a nezaměstnanosti, rozdíly mezi různými částmi Evropské unie a různými oblastmi uvnitř regionů jsou nadále dosti velké, a v některých místech tak představují hrozbu pro soudržnost.

Rozšíření EU na 27 členských států prohloubilo geografické rozdíly uvnitř Unie a stále více obyvatel žije v znevýhodněných regionech. Přemostit tyto rozdíly nevyhnutelně představuje dlouhodobý proces, a proto jsou nejméně rozvinuté oblasti nejvyšší prioritou politiky soudržnosti.

Jednou z hlavních priorit regionální politiky po roce 2004 je co nejdříve přiblížit životní úroveň nových členských států průměru EU. Dynamické účinky členství v EU ve spojení s aktivní a cílenou regionální politikou mohou přinést výsledky. Obzvláště povzbudivý je v tomto ohledu případ Irska, jehož HDP, dosahující v době vstupu do Evropských společenství v roce 1973 pouze 64 % průměru, je dnes jedním z nejvyšších v Evropské unii.

Hlavním motivem při vytváření diplomové práce bylo vhodně navázat na bakalářskou práci, ve které jsem se zabývala pouze jedním mikroregionem, a to Mikroregionem Hranicko, v diplomové práci jsem se však zaměřila kromě Mikroregionu Hranicko také na další mikroregiony, které se nacházejí na Hranicku.

Cílem diplomové práce je výstižně charakterizovat vybrané mikroregiony na Hranicku a analyzovat základní rozdíly mezi těmito mikroregiony.

Diplomová práce obsahuje tři kapitoly. Úvodní část je věnována vymezení základních pojmů – region, mikroregion a regionální politika a také charakteristice regionální politiky EU a regionálních rozdílů v Evropské unii. Navazující část diplomové práce představuje regionální politiku ČR, na jejíž formování měla mimořádný vliv Evropská unie, a také analýzu českých regionálních rozdílů, důraz je rovněž kladen na vymezení termínu mikroregion v kontextu České republiky.

Stěžejní a prakticky zaměřená část diplomové práce je věnována analýze rozdílů mezi mikroregiony na Hranicku, které se liší v řadě hledisek, přičemž klíčovým rozdílem by mělo být využívání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie při spolufinancování projektů daného mikroregionu.

1 Regionální politika a regionální rozdíly v EU

1.1 Pojem region

Termín region je používán již dlouhou dobu. Odborníci se však také dlouhá léta neúspěšně snaží o všeobecně akceptovatelnou definici pojmu region. Tento termín je velmi neurčitý a používá se v různých souvislostech i významech.

Diskuse o definici regionu jsou v tradičním pojetí chápány buď jako geografické celky, nebo celky vzniklé umělým vyčleněním částí teritoria z národní ekonomiky. Objevuje se také pojetí vymezující region na základě určitých převažujících produkčních technologií či jako regiony vznikající na základě soustředění kolem rozdílných ekonomických zdrojů.¹

Základy koncepce regionu v geografii tkví v otázce rozdělení zemského povrchu na určité části. Tento problém je velmi starý, ale teprve rozvoj geografie v novověku postavil do popředí problematiku „podstaty“ regionu. Novověká geografie použila v 18. a 19. století v pojetí regionu myšlenku přirozeného rozdělení spočívajícího v samotných vlastnostech povrchu země.

Rozvoj geografie na přelomu 19. a 20. století byl spojen s diskusí nad koncepcí geografického regionu. První koncepci „přírodního geografického regionu“ zformuloval v roce 1905 anglický geograf Herbertson, ale rozvoj této koncepce v 1. polovině minulého století byl spjat především s pojetím „geografické krajiny“.

Jako příklad může sloužit definice S. Pawlowského (1938): „Geografickou krajinou nazýváme systém všech substancí a jevů geografických, které vyplňují určitý geografický prostor a dovoluují rozlišit jeden prostor od druhého.“²

---

¹ VARADZIN, F., et al. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. 1. vydání. Ostrava: VŠB-TU, 2005. s. 8. ISBN 80-248-0968-0.

² KADEŘÁBKOVÁ, J., et al. *Úvod do regionálních a správních věd*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1996. s. 28. ISBN 80-85963-18-3.

Práce, pojednávající o regionech, resp. o jejich koncepcích, lze rozdělit do dvou základních skupin, které se odlišují především šířkou a obecností přístupu k pojetí regionu:

- 1) práce zabývající se „všeobecným“ pojetím regionu (nejobecnější práce o regionu),
- 2) práce zabývající se „speciálním“ pojetím regionu (tj. ekonomické aj. pojetí regionu).

Mezi hlavní představitele „všeobecného“ pojetí regionu patří Vidal de la Blache, J. Brunhese, R. Hartshorne, K. Dziewoński, A. Wróbel a řada dalších. Všeobecnost a s tím spojená i neurčitost jejich koncepcí však nemohla stačit při konkrétním sledování geografie a především při řešení praktických problémů.

Zejména pod vlivem rozvoje ekonomie a praktického použití regionalizace³ vzniklo několik „speciálních“ koncepcí regionu – přesnějších a rozpracovanějších koncepcí, ale také jednostrannějších. Patří sem práce těchto autorů např. A. Lösch, W. Christallera a dalších. Jejich práce mají bezesporu velký význam a jsou přínosem pro teorii regionu, vždy se ovšem jedná pouze o rozpracování dílčího hlediska, jehož absolutizace a také celkové schematické chápání zároveň do určité míry znamená, že je podstata koncepce nepřijatelná.⁴

Důležitou vlastností regionů je jejich struktura. Na základě struktury se zpravidla rozlišují 2 základní typy geografických regionů:

- 1) homogenní regiony – mají podobné určité vnitřní charakteristiky vyjádřené pomocí různých indikátorů (např. úroveň nezaměstnanosti, zaměstnanost v určitém odvětví),
- 2) nehomogenní regiony (heterogenní, nodální, spádové, funkční, uzlové) – vyznačují se nesterodností svých vlastností.

---

³ Regionalizací se označuje činnost směřující k vymezování regionů.

⁴ KADEŘÁBKOVÁ, J., et al. *Úvod do regionálních a správních věd*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1996. s. 28-29. ISBN 80-85963-18-3.

Obecně můžeme pojem region vymezit jako území subnárodní (část území jednoho státu), nadnárodní (seskupení států) nebo transnárodní (část území dvou či více států přesahující státní hranice).

V aplikovaném ekonomickém myšlení se jedná o relativně homogenní prostor, který je fyzikálně vymezený a určený produkčními funkcemi, zdroji ekonomické aktivity a transportními náklady. Sjednocením těchto rozdílných pohledů dostáváme region s různými hranicemi, o jejichž konkrétním dosahu pak rozhoduje určitá institucionální organizace.⁵

Pro rozlišení regionů se používají různé charakteristiky: fyzikální charakteristiky (charakter krajiny), klima, kulturní charakteristiky (jazyk), infrastruktura a další.

Region lze také charakterizovat jako vymezené území s definovanými prvky, ve kterém existuje specifická, funkční a související infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a zlepšení blahobytu obyvatel. Region tak představuje systém s cílovým chováním.⁶

Regiony jsou také území vyčleněná zejména z důvodu administrativního řízení v rámci státu. Jsou vytvářeny v hierarchiích, to znamená, že nižší regiony jsou součástí vyšších regionů. Existuje ovšem ještě celá řada dalších možných definic regionu.

1.1.1 Regiony a EU

Vzhledem k tomu, že regionální uspořádání v jednotlivých členských zemích je dáno jejich specifickým historickým vývojem, používá se v Evropské unii dělení na územní statistické jednotky – tzv. NUTS.⁷ Tuto klasifikaci území vytvořil v roce 1988 Evropský statistický úřad EUROSTAT.

---

⁵ VARADZIN, F., et al. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. 1. vydání. Ostrava: VŠB-TU, 2005. s. 8. ISBN 80-248-0968-0.

⁶ Definice regionu jako systému: SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2003. s. 12. ISBN 80-7329-023-5.

⁷ Zkratka NUTS pochází z francouzského Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques.

Klasifikace NUTS má celkem 5 úrovní (první 3 úrovně jsou regionální), přičemž hierarchicky vyšší územní jednotky jsou tvořeny určitým počtem hierarchicky nižších územních jednotek. EUROSTAT ve spolupráci se statistickými úřady členských zemí shromažďuje a vyhodnocuje statistické informace o jednotlivých územních jednotkách, které pak slouží zejména těmto účelům – např. ke komparaci dosažené úrovně ekonomického a sociálního vývoje jednotlivých členských zemí a pro potřebu regionální politiky EU, na základě které je podle jednotlivých cílů poskytována pomoc ze strukturálních fondů.

Území Evropské unie, skládající se z 27 členských zemí, je v současné době rozděleno do tří úrovní (tab. 1.1 poukazuje na doporučené počty obyvatel pro regionální úrovně NUTS):

- 92 NUTS 1,
- 268 NUTS 2,
- 1 284 NUTS 3.

Tab. 1.1: **Počet obyvatel pro územní statistické jednotky NUTS v EU**

Úroveň	Minimální počet obyvatel	Maximální počet obyvatel
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html

Pro potřeby regionální politiky jsou nejdůležitější úrovně NUTS 2 a NUTS 3, tyto úrovně mají bezprostřední vazbu na strukturální fondy Evropské unie.

U úrovní NUTS 1, 4 a 5 není vymezení území pro oblast regionální a strukturální politiky ve smyslu jednotlivých nařízení Rady EU ke strukturálním fondům vyžadováno, v podstatě slouží pouze pro statistické účely Evropské unie. Pro NUTS 4 a 5 se v současné době používá označení LAU (místní administrativní jednotka).

Z pohledu Evropské unie je možné rozlišit následující pojetí „regionu“:

- Za region je považována samosprávou vybavená politická entita (např. region Sardnie).
- Regionem je také socioekonomická plánovací jednotka – tzv. rovina NUTS (úroveň 1-5). Tyto jednotky mají rozhodující roli v regionální politice EU.
- Velmi významná pro realizaci podmínek jednotného vnitřního trhu, především v oblasti infrastruktury při překonávání vnitřních hranic, je spolupráce příhraničních regionů – tzv. euroregionů.
- Zvláštní postavení mezi regiony zaujímají německé spolkové země, které na jedné straně zdůrazňují svůj státní charakter, na straně druhé spolupracují na úrovni EU s komunálně orientovanými regiony.

1.2 Pojem mikroregion

Obecně lze mikroregion definovat jako sdružení několika obcí, za jehož vznikem stojí zájem jednotlivých obcí společně řešit záležitosti týkající se více obcí.

Mikroregiony jsou Evropskou unií akceptovány jako tzv. NUTS 5, respektive LAU 2 (úroveň obcí),⁸ avšak více tento termín upraven není.

Mikroregiony jsou vymezeny pomocí území zúčastněných obcí, můžeme je charakterizovat jako regiony malého rozsahu, plošné rozsahy mikroregionů ale mohou být značně diferencované.⁹

Podle Wikipedie je mikroregion termínem používaným pro formální i neformální geografické rozdělení v České republice a Brazílii.¹⁰

⁸ *Mikroregion* [online]. [cit. 2007-11-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podpora-v-regionech/nomenklatura-uzemnich-statistickych/1001179/6584/#b4>.

⁹ RYS, R. Pojem mikroregion. *Veřejná správa: jediný český týdeník pro státní správu a samosprávu*, 2006, roč. 17, č. 43, s. 29. ISSN 1213-6581.

¹⁰ WIKIPEDIA. *Microregion* [online]. [cit. 2007-11-02]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Microregion>. (O jiných zemích se však Wikipedie nezmiňuje.).

V Brazílii jsou mikroregiony právně definované administrativní oblasti, které jsou tvořeny skupinou obcí, a sousedí s městskými oblastmi. Mikroregiony jsou seskupeny do mezuregionů (další rozdělení brazilského území). Brazilské právo v podstatě umožňuje členským obcím, aby spolupracovaly na věci obecného zájmu, v praxi však členění na mikroregiony slouží především pro statistické účely Brazilského geografického a statistického institutu.

Mikroregionům v českém kontextu se budu detailněji věnovat v rámci druhé kapitoly diplomové práce.

1.3 Pojem regionální politika

Přestože počátky regionální politiky sahají do 30. let minulého století, do současnosti nedošlo v teorii ani v praxi alespoň k rámcovému sjednocení názorů na obsahové vymezení tohoto pojmu. Přesto lze velmi obecně regionální politiku definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.

V odborné literatuře existuje celá řada definic pojmu regionální politika, jako např.:

- „Regionální politika představuje všechny veřejné intervence vedoucí ke zlepšení regionálního rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“¹¹
- „Regionální politika může být také definována jako součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká

---

¹¹ SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2003. s. 23. ISBN 80-7329-023-5.

nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.“¹²

Definování regionální politiky ve většině evropských států vychází z podpory rozvoje problémových regionů včetně snahy redukovat meziregionální rozdíly.

Regionální problémy mohou být způsobeny řadou faktorů ekonomické i neekonomické povahy. Mezi hlavní faktory můžeme zařadit nízkou mobilitu pracovní síly a kapitálu a geografické faktory, především geografickou odlehlost a nedostatečné přírodní zdroje. Dalšími faktory jsou např. nevyhovující ekonomická struktura regionu či institucionální faktor.

Koncentrace regionálních problémů na určitých územích může vést ke vzniku regionů například s vysokou nezaměstnaností či jinými sociálními problémy, s nízkou hospodářskou výkonností, se špatnou kvalitou životního prostředí, přičemž můžeme identifikovat několik základních typů tzv. problémových regionů, a to regiony s upadajícími či stagnujícími základními odvětvími, regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů a regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji.

Značné disparity v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů mohou významně ovlivňovat i celkový hospodářský rozvoj státu, včetně vyvolání sociálních nepokojů. V řadě zemí se proto začala uplatňovat regionální politika, jejímž prvořadým cílem bylo vytvořit předpoklady pro snížení nebo dokonce odstranění neúměrných diferencí v rozvoji jednotlivých regionů v rámci státu a současně přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti jak regionů, tak zejména celé národní ekonomiky.

Existence regionální politiky tedy vyplývá z meziregionálních rozdílů, přičemž praktická realizace regionální politiky závisí na politické vůli nejen se regionálními problémy zabývat, ale také je řešit, a dále na ekonomických možnostech tyto problémy řešit.

---

¹² WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2003. s. 13. ISBN 80-245-0517-7.

1.3.1 Vývoj regionální politiky

Regionální politika jako myšlenkový a konkrétní politický a ekonomický nástroj se objevuje až na počátku 30. let minulého století. Přesto však můžeme uvažovat o existenci jisté regionální politiky i v dřívějším období.

Prvním státním útvarem, kde lze identifikovat využití určitých prvků regionální politiky, byla již Římská říše. Existuje celá řada úkonů, prováděných v jednotlivých provinciích, které by se daly v dnešním slova smyslu označit jako „regionální rozvoj“¹³, příkladem může být:

- budování dopravní infrastruktury (V době svého rozkvětu vybudovali Římané tisíce kilometrů velmi kvalitních silnic, tím došlo k významnému dopravnímu propojení a zpřístupnění regionů (provincií) mezi sebou navzájem a také s centrem říše.),
- budování sociální a technické infrastruktury (V důsledku výstavby vodovodů a budování kanalizačních systémů došlo ke koncentraci obyvatelstva a zlepšení hygienických podmínek.),
- transfer legislativy, práva, soudnictví a institucí (Římané do podrobených provincií zaváděli římské právo, tím také latinizovali obyvatelstvo a vytvářeli instituce, které zajišťovaly výkon tohoto práva.).¹⁴

Kolébkou vzniku moderní regionální politiky v Evropě se stala Velká Británie.¹⁵ Počátky regionální politiky sahají do období velké hospodářské krize (30. léta minulého století), kdy byla Velká Británie postavena před problémem, jak řešit dopady této krize v klasických průmyslových regionech. Tehdy se ve Velké Británii výrazně prohloubily socioekonomické rozdíly mezi jednotlivými regiony. Zpravidla se propadly regiony s vysokým podílem tradičních odvětví (těžba uhlí, textilní průmysl, hutnictví) a stát byl

---

¹³ Regionální rozvoj je představován komplexem procesů, které se snaží přispět k pozitivním změnám v socioekonomické situaci regionu. Podporou regionálního rozvoje se zabývá regionální politika.

¹⁴ *Historie vývoje regionální politiky* [online]. [cit. 2007-09-20]. Dostupné z:

http://web.fame.utb.cz/cs/docs/hist_regpo.doc?PHPSESSID=72ca919f51baef38cb1bd8ccd583d55.

¹⁵ SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2003. s. 28. ISBN 80-7329-023-5.

nucen přijmout určitá opatření vedoucí ke zmírnění výrazně se zhoršující sociální situace v těchto regionech. V roce 1934 byl přijat první legislativní dokument v oblasti regionální politiky „Zákon o speciálních územích“, v němž byly vymezeny problémové regiony, definovány způsoby pomoci spočívající ve zlepšení infrastruktury a také dokument stanovil pravidla pro alokaci prostředků. Od té doby se regionální politika ve Velké Británii vyvíjí nepřetržitě.

Ve Francii a Itálii se regionální politika začala rozvíjet v podstatě až po 2. světové válce. V obou zemích se projevovaly velmi výrazné regionální disparity, ve Francii šlo o protiklad mezi pařížským regionem a ostatním územím, v Itálii mezi prosperujícím severem a zaostalým jihem. Francouzská regionální politika se zaměřila na podporu rozvoje tzv. 12 metropolí rovnováhy (Bordeaux, Marseille, Lille a další) a na omezení růstu Paříže. Ve Francii jsou dlouhodobě uplatňovány programy na podporu infrastruktury. Italská regionální politika se již v 50. letech minulého století zaměřila především na industrializaci nejjižnější části země.

Ve většině západoevropských zemí se začala uplatňovat regionální politika na přelomu 50. a 60. let minulého století. V současné době se regionální politika v Německu zaměřuje zejména na rozvoj nových spolkových zemí, v minulosti se zabývala především podporou restrukturalizace starých průmyslových regionů. V Nizozemsku se regionální politika zaměřuje na sociální, infrastrukturní a ekologické problémy regionů. V Belgii byly v důsledku regionalizace a poté federalizace státu přeneseny všechny kompetence v oblasti regionální politiky na regionální úroveň.

Skandinávské státy orientují svou regionální politiku na pomoc rozvoje severských regionů, zejména se jedná o řešení problémů řídce zalidněných oblastí za polárním kruhem.

V postkomunistických zemích, které byly potenciálními kandidáty na členství v Evropské unii, dochází k implementaci regionální politiky v jejím pravém slova smyslu až po zásadních společensko-ekonomických změnách v 90. letech v souvislosti s přechodem k tržní ekonomice. Současným hlavním úkolem regionální politiky v postkomunistických zemích je zmírnění poměrně výrazné regionální diferenciaci v míře nezaměstnanosti, vyvolané v důsledku přechodu k tržní ekonomice.

1.3.2 Typy regionální politiky

Regionální politika je určena k ovlivňování hospodářské struktury v regionech tak, aby přispěla ke zlepšení efektivnosti hospodářské politiky. Na tomto základě lze identifikovat 3 základní typy regionální politiky:

- Stabilizačně orientovaná regionální politika – jejím cílem jsou relativně vyvážené hospodářské struktury v jednotlivých regionech, čehož je dosaženo koordinací regionální politiky a odvětvových politik.
- Infrastrukturálně orientovaná regionální politika – jejím cílem je relativně rovnoměrné vybavení jednotlivých regionů infrastrukturou.
- Růstově orientovaná regionální politika – jejím cílem je optimální alokace výrobních faktorů v prostoru prostřednictvím odpovídající koordinace soukromých a veřejných investičních aktivit.

1.3.3 Nástroje regionální politiky

Cíle regionální politiky vychází z identifikace hlavních regionálních problémů. Konkrétní cíle bývají formulovány, např. jako snížení výrazných meziregionálních rozdílů v úrovni nezaměstnanosti, v průměrných příjmech či sblížení HDP/obyvatele v jednotlivých regionech. Z cílů regionální politiky jsou pak zpravidla odvozovány nástroje regionální politiky. K základním opatřením státní regionální politiky patří zainvestování regionu technickou infrastrukturou.

Nástroje regionální politiky jsou zpravidla zaměřeny na přilákání kapitálu a podnikatelských aktivit do určitého regionu, stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů, dosídlení či stabilizaci obyvatelstva v regionu a můžeme je členit do tří základních skupin:

- 1) Makroekonomické nástroje (jejich použití je omezeno ostatními cíli národohospodářské politiky, např. snižování inflace či vyrovnanost platební bilance)

- Fiskální politika (Prostřednictvím státního rozpočtu dochází k meziregionálnímu přerozdělování. Mechanismus této redistribuce spočívá v systému daní a odvodů na jedné straně a ve struktuře výdajů státního rozpočtu na straně druhé.) – např. regionalizace daní a odvodů, snížení daňových sazeb ve vybraných podporovaných regionech,
- Monetární politika (Hlavní součástí monetární politiky je ovlivňování množství peněz v ekonomice. Její využití pro řešení regionálních problémů je velmi přísně omezené vzhledem k jejím negativním vlivům na inflaci.) – regionalizace monetární politiky se může provádět prostřednictvím usnadnění přístupu k úvěrům ve vybraných regionech, tedy regionalizací objemů poskytování úvěrů, výše úrokové míry, ale také lhůt splatnosti,
- Protekcionismus (Tj. státní ovlivňování dovozů prostřednictvím dovozních limitů a cel. Dovozní limity a cla jsou výrobově orientované, nicméně jejich regionální vliv je značný.) – např. uvalení dovozních limitů a cel na produkty, jejichž výroba je prostorově koncentrována v upadajících regionech.

2) Mikroekonomické nástroje (jejich hlavních posláním je ovlivňovat rozhodování ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci)

- Nástroje realokace pracovních sil – např. úhrada (úplná nebo částečná) nákladů na stěhování a na přepravu osob či majetku, výkup nemovitostí nebo podpora při nákupu nového domu či bytu,
- Nástroje realokace kapitálu (hlavním úkolem těchto nástrojů je ovlivnění tvorby nových pracovních příležitostí v regionu; toho je možné dosáhnout buď prostřednictvím již zavedených firem, nebo přilákáním nových firem) – např. kapitálové subvence, levné půjčky, snížené daně.

3) Ostatní nástroje (mají spíše výjimečné použití)

- Administrativní nástroje – správní rozhodnutí o zastavení ekonomické činnosti nevhodné z hlediska potřeb rozvoje území,
- Institucionální nástroje – např. regionální rozvojové agentury.

1.4 Regionální politika EU

Regionální politika v EU (označována také za politiku hospodářské a sociální soudržnosti) patří mezi tzv. sdílené politiky¹⁶ a zaujímá velmi významné postavení nejen v rámci hospodářské politiky EU, ale také v rámci celkové politiky, což zdůrazňuje skutečnost, že z hlediska objemu finančních prostředků, které se vynakládají na zabezpečení cílů, se dlouhodobě řadí na 2. místo za společnou zemědělskou politiku.

Tato problematika je zakotvena ve Smlouvě o založení Evropského společenství. „Společenství za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměřuje na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, včetně venkovských oblastí.“¹⁷

Regionální politika EU je založena na dvou klíčových hodnotách:

- solidarita – znamená, že regionální politika EU má přinášet prospěch občanům a regionům hospodářsky a sociálně znevýhodněným v porovnání s průměrnou situací v Unii,
- soudržnost – je zásada, která přináší uvědomění si toho, že pro všechny je výhodné zmenšovat rozdíly v příjmech a bohatství mezi chudšími zeměmi a regiony a těmi, kteří jsou na tom lépe.

1.4.1 Vývoj regionální politiky EU

Již v době vzniku EHS v roce 1958 byly disparity mezi jednotlivými regiony považovány za nežádoucí. Motivů pro založení regionální politiky EU bylo několik, převážně však ekonomické, sociální, politické a později také ekologické. Můžeme vymezit několik etap vývoje regionální politiky v EHS, později v EU:

---

¹⁶ To znamená, že realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti - tj. orgánů Evropské unie.

¹⁷ Článek 158 Smlouvy o založení Evropského společenství.

1. etapa se datuje v období 1958 – 1973,
2. etapa probíhala v letech 1974 – 1985,
3. etapa byla v letech 1986 – 1993,
4. etapa se uskutečnila v letech 1994 – 1999,
5. etapa proběhla v období 2000 – 2006,
6. etapa (současná) probíhá v letech 2007 – 2013.¹⁸

Pro první etapu (1958 – 1973) je typický individuální přístup bez koordinace na nadnárodní úrovni. Šestice zakladatelských států¹⁹ byla ekonomicky značně homogenní (kromě jihu Itálie), společná regionální politika tedy nebyla v podstatě nutná. V počátcích integračního procesu byla pozornost zaměřena zejména na makroekonomické problémy. Neexistovaly společné instituce a orgány pro regionální politiku (Generální ředitelství pro regionální politiku, které se stalo koordinačním orgánem pro regionální politiku, vzniklo až v roce 1968.). Na základě Římské smlouvy vznikla Evropská investiční banka, která méně rozvinutým regionům poskytovala půjčky na jejich projekty. Také byl založen Evropský sociální fond a pro zavedení společné zemědělské politiky v roce 1962 Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond. Zájem o regionální politiku výrazně stoupl až v souvislosti s rozšířením Evropských společenství o Velkou Británii, Irsko a Dánsko v roce 1973, tehdy se zvýšily rozdíly nejen mezi členskými státy, ale především mezi jednotlivými regiony.

Druhé období (1974 – 1985) je charakteristické posílením regionální dimenze celého spektra politik realizovaných v rámci integračního procesu. V 70. letech se začaly objevovat celosvětově významné ekonomické problémy, narůstaly strukturální krize, došlo k zpomalení celkové hospodářské dynamiky jednotlivých členských zemí Evropských společenství. V roce 1975 byl založen Evropský fond regionálního rozvoje, který se stal základní vnitřní institucí Evropských Společenství pro spravování regionální politiky a nástrojem pro snižování výrazných regionálních disparit (největšími příjemci pomoci z ERDF byly Velká Británie, Irsko a Itálie). V roce 1986 byly přijaty první dva společné programy regionální politiky – STAR a VALOREN.

---

¹⁸ WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2003. s. 22. ISBN 80-245-0517-7.

¹⁹ Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Francie, Německo, Itálie

Ve třetím období (1986 – 1993) došlo k zásadní reformě regionální politiky, za hlavní důvod je obvykle považováno přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1986 (v platnost vstoupil 1. 7. 1987), který vedl k vytvoření jednotného vnitřního trhu do roku 1992. Reforma také úzce souvisela s rozšířením Společenství o Španělsko a Portugalsko, jejichž ekonomická úroveň se pohybovala hluboko pod průměrem Společenství. Tlak na reformu vycházel i z neuspokojivého ekonomického vývoje v 80. letech, kdy se stále zvyšovala nezaměstnanost. Reforma zavedla základní principy realizace regionální politiky: princip koncentrace, programování, partnerství a adicionality. Po vstupu Španělska a Portugalska v roce 1986 připadlo zvláštní místo tzv. Integrovaným středomořským programům, jakožto specifickému nástroji regionální politiky. Novým prvkem uplatňovaným v rámci regionální a strukturální politiky se stalo střednědobé plánování regionálních programů. Při reformě byly stanoveny Cíle pro období 1989 – 1993, přičemž předmětem regionální politiky se staly Cíle 1, 2 a 5 b:

Cíl 1 – Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů,

Cíl 2 – Přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem,

Cíl 3 – Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí a osob vyřazených z trhu práce do pracovního procesu,

Cíl 4 – Podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a na změny ve výrobě,

Cíl 5 a) – Podpora rozvoje venkovských regionů urychlením strukturálních změn v zemědělství v rámci reformy společné zemědělské politiky a podporou modernizace a restrukturalizace rybolovu,

Cíl 5 b) – Podpora rozvoje venkovských regionů umožněním rozvoje a strukturálních změn venkovských regionů.

Další mezník ve vývoji regionální politiky představovala Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která byla podepsána v Maastrichtu v únoru 1992 a v platnost vstoupila 1. listopadu 1993. Smlouva stanovila posílení ekonomické a sociální soudržnosti jako jeden ze základních cílů Unie, smlouva také ustavila Kohezní fond a byl založen Výbor regionů, jednalo se o poradní orgán hájící zájmy místních a regionálních samospráv v EU.

Ve čtvrtém období (1994 – 1999) zůstaly Cíle regionální a strukturální politiky zachovány, po přijetí Finska a Švédska do Evropské unie v roce 1995 byly rozšířeny o další cíl, Cíl 6 – Podpora rozvoje a strukturálních změn regionů s extrémně nízkým zalidněním. V roce 1994 byl Evropskou komisí schválen dokument „Evropa 2000+“, pojednávající o problematice rozvoje evropského prostoru ve vazbě na perspektivní rozšíření EU po roce 2000. Dále byly přijaty Principy rozvojové politiky evropského prostoru. Amsterodamská smlouva z roku 1997 potvrdila stěžejní význam strukturální politiky. Na zasedání Evropské rady v Berlíně v březnu 1999 byl schválen dokument Agenda 2000, který mimo jiné obsahuje přehodnocení dosavadního systému regionální politiky. V červnu 1999 byla schválena nová nařízení pro strukturální fondy.

Výsledkem reformy pro páté období (2000 – 2006) bylo zjednodušení celého procesu regionální politiky, větší koncentrace a snaha po větší efektivnosti využívání finančních prostředků, zásadní změnou bylo snížení počtu cílů realizovaných v rámci regionální a strukturální politiky ze šesti na tři a omezení plošnosti poskytované pomoci. Došlo také k oddělení finančních prostředků pro stávající členské země a kandidátské země, pro které byly vytvořeny nové finanční nástroje: předvstupní fondy ISPA a SAPARD, mohly využívat i prostředky z fondu PHARE, který byl zřízen již v roce 1989. Pro toto období byly stanoveny nové cíle regionální a strukturální politiky:

Cíl 1 - Povzbuzování rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává.

Cíl 2 - Podpora hospodářské a společenské přeměny oblastí, které čelí strukturálním obtížím.

Cíl 3 - Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti.

V období 2000 – 2006 se uskutečnilo největší rozšíření²⁰ Evropské unie v její historii, zároveň se výrazněji prohloubily regionální disparity.

---

²⁰ 1. května 2004 se členy Evropské unie stalo 8 států střední a východní Evropy včetně ČR a 2 státy ze středomořského regionu, celkem tedy 10 zemí.

Na počátku současného programovacího období (2007 – 2013) došlo k dalšímu rozšíření Evropské unie a ještě výraznějším regionálním rozdílům. Charakteristickým rysem tohoto období je podobně jako v předcházejícím období přesouvání pomoci směrem na východ. Podpora v rámci regionální a strukturální politiky bude velmi selektivní a bude se řídit malým počtem základních principů. Na období 2007 – 2013 byly v oblasti regionální politiky vytyčeny 3 základní cíle:

Cíl Konvergence,

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost,

Cíl Evropská územní spolupráce.

Vedle cílů byly stanoveny také tyto 3 základní priority: zvýšení atraktivnosti EU a jejich regionů pro investování a zaměstnávání; zlepšení znalostí a inovací jako faktorů růstu; vytváření většího počtu kvalitnějších pracovních míst.

1.4.2 Současné cíle regionální politiky EU

V programovacím období 2007 – 2013 sleduje regionální politika 3 cíle, na jejichž dosažení byly vyčleněny prostředky v hodnotě 308,04 mld. eur (tab. 1.2 ukazuje rozdělení prostředků na jednotlivé cíle). Současné cíle regionální politiky Evropské unie jsou stanoveny v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu regionálního rozvoje, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

- *Cíl Konvergence*

- je zaměřen na podporu růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a regionech, jejichž HDP/obyvatele je nižší než 75 % průměru EU,
- do tohoto cíle jsou také zahrnuty tzv. regiony se statistickým efektem – tyto regiony mají HDP nižší než 75 % průměru EU-15, ale překračují 75 % průměru EU-25, jsou tak kompenzovány za zvýšení svého HDP, které bylo způsobeno vstupem 10 relativně chudých nových členských zemí v roce 2004,

- na tento cíl je alokováno přibližně 82 % všech prostředků určených na regionální politiku EU,
  - pod cíl Konvergence spadá naprostá většina regionů nových členských zemí přijatých v roce 2004 a 2007, jižní Itálie, východní Německo, několik oblastí Velké Británie, části Řecka, Portugalska a Španělska,
  - je financován z ERDF, ESF a Fondu soudržnosti,
  - podpora čerpaná z ERDF se soustřeďuje především na modernizaci ekonomiky, na rozšíření a zlepšení základní infrastruktury a na ochranu životního prostředí,
  - podpora z ESF je zaměřena na zlepšení kvality a schopnosti institucí trhu práce, vzdělávacích systémů a sociálních služeb, na zvýšení investic do lidského kapitálu,
  - z Fondu soudržnosti jsou navíc financovány rozsáhlé projekty v oblasti dopravní a ekologické infrastruktury.
- *Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost*
    - je určen na podporu oblastí, které nespádají pod cíl Konvergence,
    - na tento cíl bylo přiděleno necelých 16 % všech prostředků určených na regionální politiku EU,
    - spadají pod něj severní oblasti Velké Británie, většina Španělska, střední Francie, střední Itálie, severní Finsko a téměř celý Kypr,
    - je financován z ERDF a ESF,
    - je zaměřen na předvídání a podporu ekonomických změn v průmyslových, městských a venkovských oblastech zvyšováním jejich konkurenceschopnosti a atraktivity.
- *Cíl Evropská územní spolupráce*
    - soustřeďuje se na podporu harmonického a vyváženého rozvoje na území EU, tedy na podporu další integrace Unie pomocí přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce,
    - tento cíl vychází ze zkušeností s iniciativou INTERREG a mezi hlavní priority patří podpora rozvoje vědy, výzkumu a informační společnosti, životní prostředí, předcházení rizikům a řízení vodních zdrojů,
    - je financován z ERDF,

- na tento cíl byla přidělena necelá 3 % všech prostředků určených na regionální politiku EU.

Tab. 1.2: **Rozdělení prostředků na cíle regionální politiky EU v období 2007 – 2013**

Cíl regionální politiky EU	Přidělené prostředky (v mld. eur)
Konvergence	251,16
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13
Evropská územní spolupráce	7,75
Celkem	308,04

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>, vlastní úpravy

1.4.3 Nástroje regionální politiky EU

K naplnění cílů regionální politiky EU jsou v současném programovacím období (2007 – 2013) k dispozici 3 nástroje: 2 strukturální fondy (Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond), třetím nástrojem je Fond soudržnosti. Tyto nástroje mají právní základ v pěti nařízeních přijatých Radou EU a Evropským parlamentem v červenci 2006. Zjednodušení systému čerpání prostředků regionální politiky EU se oproti minulému období projevilo ve snížení počtu jejích nástrojů.

- *Evropský fond regionálního rozvoje*
  - funguje od roku 1975 a v roce 1988 byl integrován do regionální politiky Unie, jeho význam se tak neustále zvyšuje,
  - do oblasti působnosti fondu patří podpora veřejných a soukromých investic na pomoc odstranění rozdílů mezi regiony v celé Evropské unii,
  - v současné době podporuje především projekty zaměřené na regionální rozvoj, hospodářské změny, větší konkurenceschopnost a územní spolupráci v rámci EU,
  - mezi priority pro financování tedy patří výzkum, inovace, ochrana životního prostředí a prevence rizik, důležitou roli mají i nadále investice do infrastruktury, zejména v nejméně rozvinutých regionech.

- *Evropský sociální fond*
  - je nejstarším strukturálním fondem,
  - v současné době je hlavním nástrojem sociální politiky a politiky zaměstnanosti EU,
  - v současném období 2007 – 2013 je zaměřen na 4 klíčové oblasti: zvýšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků; lepší přístup k zaměstnání a účast na trhu práce; posílení sociálního začlenění potlačováním diskriminace a usnadnění přístupu znevýhodněných osob na trh práce; podporu partnerství pro reformy v oblastech zaměstnanosti a začlenění.

- *Fond soudržnosti (Kohezní fond)*
  - byl založen Maastrichtskou smlouvou v roce 1993,
  - v současném programovacím období (2007 – 2013) podléhá stejným pravidlům programování, řízení a kontroly jako ESF a ERDF,
  - prostředky z Kohezního fondu se vztahují na členské státy, jejichž HNP/obyvatele je nižší než 90 % průměru EU,
  - od 1. ledna 2007 patří mezi členské státy způsobilé k financování z Fondu soudržnosti na období 2007 – 2013 nové členské země z roku 2004 a 2007, dále Portugalsko a Řecko,²¹
  - finanční pomoc z Kohezního fondu může být pozastavena na základě rozhodnutí Rady EU (kvalifikovanou většinou), jestliže členský stát vykazuje nadměrný deficit veřejných financí a nepodnikne dostatečné kroky k napravení této situace,
  - financuje aktivity zaměřené na transevropské dopravní sítě a životní prostředí,
  - na rozdíl od strukturálních fondů se dříve nezaměřoval na dlouholeté programy, ale spíše na konkrétní projekty, v současném období se však bude Fond soudržnosti společně s ERDF podílet na víceletých investičních programech, které budou řízeny decentralizovaně, a nikoli pouze na projektech, které musí být jednotlivě schvalovány Komisí.

---

²¹ *Rozhodnutí Komise ze dne 26. března 2007 (2007/188/ES)* [online]. [cit. 2007-12-02]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2007/l_087/l_08720070328cs00130014.pdf.

1.4.4 Principy regionální politiky EU

Fungování regionální politiky EU je postaveno na několika základních principech, které se odrážejí v programové a právní úpravě celého procesu poskytování pomoci. V průběhu vývoje regionální politiky se její principy měnily.

Pro současné programovací období 2007 – 2013 se jedná především o těchto 5 hlavních principů:

- § Programování – znamená, že strukturální fondy jsou alokovány na základě několikaletých, multi-sektorálních plánů rozvoje regionů, záměrem je zajištění co nejkomplexnějšího řešení regionálních problémů a nepřidělování prostředků bezkonceptně na jednotlivé dílčí projekty, výsledkem by tak měl být ucelený, integrovaný program realizovaný v dlouhodobějším horizontu,
- § Koncentrace – smyslem tohoto principu je soustředění největších prostředků do regionů s nejvážnějšími problémy, které jsou určené pouze na předem definované cíle, aplikace principu koncentrace přináší větší efektivitu a účelnost vynaložených prostředků a také snadnější a přehlednější monitorování a kontrolu,
- § Partnerství – poskytnutí pomoci ze strany EU vyžaduje aktivní spolupráci jak samotných příjemců pomoci, tak i odpovídajících regionálních a místních orgánů a kompetentních nevládních aktérů na všech etapách administrace strukturálních fondů, včetně plánování implementace, řízení, monitorování a hodnocení,
- § Adicionalita – princip adicionality neboli doplňkovosti spočívá v tom, že prostředky poskytnuté ze zdrojů EU mají pouze doplňovat výdaje ze strany příjemců pomoci, obecně by tedy neměly nahrazovat národní zdroje, ale být jejich doplněním,
- § Monitorování a vyhodnocování – význam tohoto principu neustále roste, jeho podstatou je snaha o co nejvyšší efektivitu při vynakládání finančních prostředků, efektivita je průběžně sledována a vyhodnocována, a to třemi způsoby: ex ante (předběžné hodnocení), interim (střednědobé hodnocení) a ex post (následné hodnocení).

Kromě těchto základních principů se regionální politika řídí také mnoha doplňkovými principy, jako např. princip subsidiarity, koordinace a harmonizace, integrace, konvergence, solidarity, kompatibility a proporcionality.

1.5 Regionální rozdíly v EU

Velké rozdíly v úrovni prosperity existují jak mezi členskými státy EU, tak i uvnitř jednotlivých členských států.

Příčiny nerovností jsou různé. Nerovnosti mohou být výsledkem dlouhodobého znevýhodnění způsobeného zeměpisnou odlehlostí regionu, nedostatečné rozvinutosti některých regionů či upadáním jejich hospodářství nebo také nejnovějších sociálních a hospodářských změn. Tato znevýhodnění se často projevují ve formě sociální slabosti, vyšší nezaměstnanosti a nedostatečné infrastruktury.

Nevyváženost mezi regiony se tedy projevuje ve značné rozdílnosti příjmů a v závažných problémech nezaměstnanosti.

Rozdíly v životní úrovni Unie se poprvé od vzniku Evropských společenství (50. léta minulého století) výrazně prohloubily s tzv. jižním rozšířením v 80. letech. Tehdy přijímané země (Řecko, Španělsko a Portugalsko) zahrnovaly velmi zaostalé oblasti, jejichž úroveň nedosahovala ani 50 % průměru tehdejších Společenství.

Regionální disparity se však nejvýrazněji prohloubily na počátku 21. století v souvislosti s východním rozšířením Evropské unie.

I přes zrychlení procesu ekonomické konvergence v posledních letech, je rozdíl mezi novými členskými zeměmi EU a starými členskými zeměmi (EU-15) stále velký.

Trend vývoje regionálních disparit v období 1995 – 2002 ukázal významné prohloubení nerovností ve všech nových členských zemích ve srovnání se zeměmi starými.

Členské země EU se také velmi liší, jestliže porovnáváme jejich míru zaměstnanosti. Nízká míra zaměstnanosti je především v Itálii, Řecku a Španělsku (zástupci starých členských zemí) a mezi novými členskými zeměmi mají nejnižší míru zaměstnanosti Polsko, Bulharsko a Maďarsko. V období 1998 – 2003 míra zaměstnanosti ve starých členských zemích bez výjimky rostla, zatímco v některých nových zemích měla klesající charakter.

1.5.1 Ukazatelé regionálních rozdílů

Rozdíly v ekonomické, sociální a jiné oblasti života společnosti v konkrétním regionu můžeme vyjádřit různými ukazateli, např.:

- Ekonomika: HDP, zaměstnanost podle sektorů národního hospodářství,
- Trh práce: nezaměstnanost, zaměstnanost,
- Demografie: obyvatelstvo, hustota obyvatel, věková struktura obyvatelstva,
- Životní prostředí: znečištění ovzduší a vod, objemy odpadů,
- Dosažené vzdělání.

Základním ukazatelem celkové úrovně států i regionů a tedy také životní úrovně jejich obyvatel je HDP/obyvatele (Vývoj HDP/obyvatele (v %) v paritě kupní síly v letech 2003 – 2007 viz. příloha č. 1).

Na základě předběžných odhadů pro rok 2006 se hrubý domácí produkt na obyvatele pohyboval od 37 % průměru EU v Bulharsku až po 280 % v Lucembursku, což je sedmkrát více.

Irsko, Nizozemsko, Rakousko a Dánsko měly HDP/obyvatele mezi 25 % – 45 % nad průměrnou úrovní EU (průměr EU-27 = 100 %), přičemž Belgie, Švédsko, Velká Británie, Finsko, Německo a Francie se pohybovaly od 10 % do 25 % nad průměrem. Itálie a Španělsko byly jen mírně nadprůměrné.

Kypr, Řecko a Slovinsko byly na úrovni 5 – 15 % pod průměrem. Česká republika, Malta a Portugalsko se pohybovaly od 20 % do 25 % pod průměrnou úrovní.

Estonsko, Maďarsko, Slovensko, Litva, Lotyšsko a Polsko se pohybovaly od 30 % do 50 % pod průměrem EU-27 a dva nejnovější členské státy, Rumunsko a Bulharsko, měly více než o 60 % méně než je unijní průměr.

Mezi HDP/obyvatele jednotlivých členských zemí jsou značné rozdíly, ale ještě mnohem výraznější disparity existují mezi jednotlivými regiony. Poslední odhady pro rok 2004 ukazují, že 70 z 268 NUTS 2 regionů EU mělo HDP/obyvatele v paritě kupní síly nižší než 75 % průměru EU-27. Nejmenší regionální hodnoty HDP/obyvatele dosáhl region Nord-Est (24 % průměru EU) z Rumunska, naopak nejlepšího výsledku dosáhl region Inner London (303 % průměru EU) z Velké Británie.

Tab. 1.3: **Regiony s nejvyšším HDP/obyvatele v paritě kupní síly**

Region (členský stát)	HDP/obyvatele v % průměru EU-27 (2004)
Inner London (Velká Británie)	302,9
Luxembourg (Lucembursko)	251,0
Région de Bruxelles-Capitale (Belgie)	248,3
Hamburg (Německo)	195,2
Wien (Rakousko)	179,7
Île de France (Francie)	174,5
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire (Velká Británie)	173,8
Oberbayern (Německo)	169,3
Stockholm (Švédsko)	165,7
Utrecht (Nizozemsko)	157,7
Darmstadt (Německo)	157,3
Praha (Česká republika)	157,1
Southern and Eastern (Irsko)	156,5
Bremen (Německo)	155,8
North Eastern Scotland (Velká Británie)	153,9

Zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-104/EN/KS-SF-07-104-EN.PDF, vlastní úpravy

Tab. 1.3 ukazuje regiony NUTS 2, které dosáhly nejvyšší hodnoty HDP/obyvatele. Mezi 15 nejúspěšnějšími regiony má nejvíce zástupců Německo (4 regiony), 3 regiony pocházejí z Velké Británie a po jednom zástupci má Lucembursko, Belgie, Rakousko, Francie, Švédsko, Nizozemsko, Irsko a Česká

republika, která se tak jako jediný nový členský stát dostala mezi TOP 15, český region NUTS 2 Praha se umístil na 12. místě.

46 regionů dosáhlo více než 125 % průměru Unie, z toho 8 se nachází ve Velké Británii a Německu, 7 v Itálii, 5 v Nizozemsku, 4 v Rakousku, 3 v Belgii a Španělsku, 2 ve Finsku a 1 v ČR, Francii, Irsku, Lucembursku, Slovensku a Švédsku. Region Praha z ČR a Bratislavský kraj ze Slovenska tak nyní představují pouze 2 zástupce regionů z nových členských zemí s HDP/obyvatele vyšším než 125 % průměru EU.

Tab. 1.4: **Regiony s nejnižším HDP/obyvatele v paritě kupní síly**

Region (členský stát)	HDP/obyvatele v % průměru EU-27 (2004)
Nord-Est (Rumunsko)	23,6
Severozapaden (Bulharsko)	25,6
Yuzhen tzentralen (Bulharsko)	25,6
Severen tsentralen (Bulharsko)	26,4
Sud-Muntania (Rumunsko)	28,4
Sud-Vest Oltenia (Rumunsko)	28,8
Severoiztochen (Bulharsko)	29,3
Yugoiztochen (Bulharsko)	29,9
Sud-Est (Rumunsko)	30,7
Nord-Vest (Rumunsko)	33,0
Lubelskie (Polsko)	35,2
Podkarpackie (Polsko)	35,4
Centru (Rumunsko)	35,5
Podlaskie (Polsko)	37,9
Vest (Rumunsko)	39,0

Zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-104/EN/KS-SF-07-104-EN.PDF, vlastní úpravy

Tab. 1.4 ukazuje regiony NUTS 2, které mají nejnižší HDP/obyvatele. 15 regionů s nejmenším HDP/obyvatele pochází pouze ze 3 zemí, nejvíce jich je v Rumunsku (7 regionů), 5 se nachází v Bulharsku a 3 v Polsku.

Z celkem 268 regionů NUTS 2 má 70 regionů HDP/obyvatele nižší než 75 % průměru EU. V těchto regionech žije přibližně 123 miliónů obyvatel Evropské unie. Do této skupiny regionů náleží 21 regionů EU-15 a 49 regionů nových členských zemí

(EU-12). Mezi regiony s HDP/obyvatele nižším než 75 % průměru EU patří všechny bulharské a rumunské regiony. Pouze 6 regionů z nových členských zemí má HDP/obyvatele vyšší než 75 % průměru EU.

32 regionů se nachází pod úrovní 50 % průměru EU, tyto regiony se nacházejí výhradně v nových členských zemích, především v Rumunsku, Bulharsku a Polsku.

Příloha č. 2 představuje mapu NUTS 2 regionů a jejich HDP/obyvatele v % průměru EU.

Lze dodat, že relativně silný hospodářský růst v regionech s nízkým HDP/obyvatele v poslední dekádě znamená, že v celé EU probíhá mezi regiony konvergence. Mezi lety 1995 a 2004 se počet regionů, jejichž HDP/obyvatele nedosahoval 75 % průměru EU, snížil ze 78 na 70 a počet regionů, které nedosahovaly 50 % průměru EU, poklesl z 39 na 32.

Zaostávající regiony v EU-15, které byly hlavními příjemci podpory v rámci politiky soudržnosti v období 2000 – 2006, zaznamenaly mezi lety 1995 a 2004 v porovnání se zbytkem EU výrazný nárůst HDP/obyvatele. V roce 1995 byl HDP/obyvatele nižší než 75 % průměru EU-15 v 50 regionech, v nichž žilo celkem 71 milionů obyvatel. V roce 2004 přesáhl HDP/obyvatele hranici 75 % téměř ve čtvrtině těchto regionů, tj. téměř pro 10 milionů obyvatel.

Navzdory tomuto pokroku přetrvává v absolutním vyjádření mnoho výrazných rozdílů. Částečně jde o důsledek posledního rozšíření a částečně je to způsobeno tím, že růst bývá soustředěn – během počátečních fází rozvoje – v nejdynamičtějších oblastech každé země.

Bez ohledu na vývoj v jednotlivých zemích zůstává nerovnoměrnost v úrovni prosperity napříč EU stále příliš vysoká. V roce 2005 stoupl HDP/obyvatele ve třech nových členských státech (na Kypru, ve Slovinsku a v České republice) nad 75 % průměru EU-27.

Jestliže budou současné trendy relativních temp růstu pokračovat, odhaduje se, že do roku 2016 by mohlo dosáhnout úrovně 75 % průměru EU-27 dalších šest zemí: tři pobaltské státy (Estonsko, Litva, Lotyšsko), Maďarsko, Malta a Slovensko. V Polsku, a zvláště pak v Bulharsku a v Rumunsku, by to mohlo trvat podstatně déle.

1.5.2 Strukturální ukazatelé EU

Strukturální ukazatele jsou ukazatele mezinárodního srovnání sestavované v Eurostatu, které slouží jako podklad Evropské radě pro hodnocení dosažení cílů Lisabonské strategie a k politicko-ekonomickým rozhodnutím k dosažení těchto cílů.²²

Strukturální ukazatelé pokrývají 6 hlavních oblastí: celkové ekonomické prostředí, zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomická reforma, sociální soudržnost, životní prostředí. Seznam strukturálních ukazatelů EU – viz. příloha č. 3.

V předchozím textu jsem se zabývala vymezením základních pojmů – region, mikroregion a regionální politika a charakteristikou regionálních rozdílů v EU. Regionální politika EU se vyvíjí od počátku evropské integrace, aktuálním rysem je přesouvání pomoci směrem na východ, tedy do nových členských zemí, ve kterých se nachází nejvíce méně vyspělých regionů. Na základě vývoje regionálních disparit v EU můžu konstatovat, že předpokládané rozšíření Evropské unie o balkánské státy, které jsou méně ekonomicky vyspělé, povede k poklesu hodnoty průměrného HDP/obyvatele EU a také k určitému prohloubení regionálních rozdílů.

Při definování termínu mikroregion jsem se setkala se zvláštním rysem, o tomto pojmu se totiž v dostupné literatuře objevují zmínky pouze v souvislosti s Brazílií a především Českou republikou.

---

²² *Mezinárodní strukturální ukazatele* [online]. [cit. 2007-12-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/mezinarodni-strukturalni-ukazatele/1000431/44181/>.

2 Regionální politika a regionální rozdíly v ČR

2.1 Regiony v ČR

Každý členský stát Evropské unie, tedy i Česká republika, má za sebou samostatný vývoj územněsprávního členění respektující přirozené potřeby státní správy a obyvatel. Pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech byla proto v roce 1988 zavedena nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS). Společné administrativní dělení území na jednotky NUTS platí pro všechny členské i kandidátské státy Evropské unie. Členění NUTS regionů má za úkol zajistit přiměřené podmínky pro komparaci evropských regionů. Regiony jsou děleny převážně podle počtu obyvatel, případně rozlohy.

ČR byla historicky tradičně dělena na kraje odpovídající úrovni NUTS 3, avšak v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie bylo nutné zavést mezi stát a kraje ještě jeden stupeň členění odpovídající úrovni NUTS 2 – regiony soudržnosti. Kromě tří regionálních úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistické členění. Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (LAU).

Česká republika je tedy členěna na:

- NUTS 1 – území České republiky,
- NUTS 2 – regiony soudržnosti; v ČR existuje 8 regionů soudržnosti, které jsou tvořeny jednou až třemi jednotkami NUTS 3 a byly vytvořeny vedle statistických důvodů také v souvislosti s využíváním finančních prostředků z předvstupních a strukturálních fondů EU,
- NUTS 3 – tato úroveň odpovídá jednotlivým krajům, kterých je 14 (vymezení regionů NUTS 2 a NUTS 3 v ČR je znázorněno v tab. 2.1),
- LAU 1 – okresy (76 + 15 pražských obvodů),
- LAU 2 – obce (cca 6 200).

Příloha č. 4 představuje mapu regionů NUTS 2 a NUTS 3 v České republice.

Tab. 2.1: **Vymezení regionů NUTS 2 a NUTS 3 v ČR**

NUTS 2 - regiony soudržnosti	NUTS 3 - kraje
Praha	Praha
Střední Čechy	Středočeský kraj
Severozápad	Ústecký kraj
	Karlovarský kraj
Jihozápad	Plzeňský kraj
	Jihočeský kraj
Severovýchod	Liberecký kraj
	Královéhradecký kraj
	Pardubický kraj
Jihovýchod	Vysočina
	Jihomoravský kraj
Střední Morava	Olomoucký kraj
	Zlínský kraj
Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj

Zdroj: VILAMOVÁ, Š. Jak získat finanční zdroje Evropské unie, s. 39

2.1.1 Typy podporovaných regionů

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR ve spolupráci s dalšími dotčenými ústředními správními úřady a kraji na základě průběžné analýzy hospodářského a sociálního rozvoje státu navrhuje vymezení regionů, jejichž rozvoj je třeba podporovat s ohledem na vyvážený rozvoj státu a vyrovnávání rozdílů mezi úrovněmi jednotlivých regionů.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje stanovuje tyto základní typy podporovaných regionů (jedná se o regiony se soustředěnou podporou státu):

- *strukturálně postižené regiony* – v těchto regionech se koncentrují negativní projevy strukturálních změn, dochází k útlumu odvětví a výrobních podniků a k růstu nezaměstnanosti, k jejich vymezení se používají ukazatele jako např. míra nezaměstnanosti a další ukazatele charakterizující trh práce a také rozvoj podnikání,

- *hospodářsky slabé regiony* – tyto regiony vykazují na základě ukazatelů hospodářského a sociálního rozvoje podstatně nižší úroveň rozvoje než je průměrná úroveň v České republice, k jejich vymezení se používají ukazatele jako např. míra nezaměstnanosti, výše mzdových příjmů a příjmů ze zemědělství, úroveň daňových příjmů místních rozpočtů, podíl a rozsah útlumu primárních odvětví (zemědělství, lesnictví) na struktuře zaměstnanosti a hustota osídlení,
- *venkovské regiony* – jedná se o regiony, které jsou charakterizovány nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství, k jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména vývoj počtu obyvatelstva, strukturu zaměstnanosti a podíl obyvatelstva ve venkovských obcích,
- *ostatní regiony* – podporování těchto regionů státem je žádoucí z jiných důvodů, např. pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené přírodními katastrofami, regiony se silně poškozeným životním prostředím, regiony s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské výroby či regiony s vyšší průměrnou mírou nezaměstnanosti než je průměrná úroveň v České republice.²³

2.2 Regionální politika v ČR

Regionální politika je při srovnání s tradicemi ostatních vládních politik v České republice novinkou. Přestože rozvoj konkrétních území státu byl zdůrazňován i před rokem 1989, není ale možné vzhledem ke zcela odlišným společenským a tedy i správním strukturám a za fungování plánovaného hospodářství tyto aktivity označit za regionální politiku.

Poměrně hektický vývoj v české společnosti na počátku 90. let minulého století se částečně odrazil v postupném vytváření české regionální politiky.

---

²³ MATES, P., WOKOUN, R. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 87. ISBN 80-7201-547-8.

2.2.1 Vývoj regionální politiky v ČR

Moderní pojetí regionální politiky fungující v tržních ekonomikách, především v zemích Evropské unie, se v České republice prosadilo až po roce 1989. V té době se v důsledku významných geopolitických, společenských i ekonomických změn otevřely nové možnosti a motivy pro rozvoj regionální politiky.

Česká regionální politika však poměrně dlouho a obtížně hledala své místo mezi státními politikami. Vývoj a s tím související hledání vhodné koncepce české regionální politiky byl v tomto období relativně složitý a také nejednoznačný.

V první polovině 90. let totiž české vlády věnovaly hlavní pozornost řešení transformačních problémů, protože tyto problémy měly převážně makroekonomickou povahu zasahující plošně celé území a meziregionální ekonomické a sociální disparity v ČR, i přes jejich postupné prohlubování po zahájení procesu transformace, nebyly zpočátku tak výrazné, jak bylo běžné ve většině zemí Evropské unie.

Regionální politika se v České republice začala formovat jako integrální součást hospodářské politiky státu již od počátku roku 1990.

V roce 1990 byly projednány zásady regionální politiky pro koordinaci činností státu v této sféře, koncem téhož roku vznikl dokument „Zásady zákona ČNR o regionální politice“, v tomto dokumentu byla regionální politika chápána jako koordinovaný soubor činností směřující k utváření rovnovážného regionálního rozvoje. Dokument se orientoval na podporu rozvoje, ale nezasahoval do pravomoci obcí nebo jiných orgánů.

Pro zmírnění dopadů strukturálních změn a podporu rozvoje zaostávajících regionů byla zpracována řada materiálů, větší účinnosti přijatých opatření však bránily omezené prostředky státního rozpočtu a malá diferenciací těchto opatření v porovnání s celostátně poskytovanými úlevami. V letech 1991 – 1992 se hospodářská diferenciací České republiky prohloubila, a proto byla třeba v podpoře hospodářsky problémových regionů dál pokračovat. Od roku 1992 začala probíhat podpora malého a středního podnikání.

V letech 1990 – 1992 nebyla žádná významnější česká regionální politika realizována.²⁴ Proces hledání optimální koncepce odpovídající charakteru regionální struktury státu a jejím problémům ve vazbě na transformační proces vyústil na konci roku 1992 v přijetí „Zásad regionální politiky vlády ČR“, které navázaly na zákon o státní podpoře malého a středního podnikání.

Podle těchto zásad bylo základním cílem regionální politiky přispět ke stabilitě a obnovení ekonomického růstu hospodářsky slabých či strukturálně postižených oblastí. Vláda schválila 14 principů regionální politiky, jejímž cílem bylo působit na území, která dlouhodobě vykazovala nižší ekonomickou výkonnost nebo ve kterých se vzhledem ke struktuře ekonomických aktivit nepříznivě projevoval průběh přechodu na tržní hospodářství a na regiony, které byly jinak zasaženy strukturálními změnami.

Tato regionální politika byla orientována převážně na povzbuzování nabídkové strany ekonomiky prostřednictvím přímé podpory podnikání a podpory výstavby infrastruktury. Opatření regionální politiky byla zejména zaměřena na iniciování a přilákání podnikatelských aktivit. Vláda si stanovila různé nástroje regionální hospodářské politiky, jejichž prostřednictvím měla být realizována podpora problémových oblastí, nicméně vzhledem k nedostatečným zdrojům státního rozpočtu nemohla některé z nich vůbec použít.

V dalším období, v letech 1993 – 1995, byla česká regionální politika do značné míry na okraji zájmu vlády, mezi hlavní důvody patřil deklarovaný liberalismus a více méně pomalu narůstající regionální diferenciaci na všech regionálních úrovních. Regionální politika proto byla omezena prakticky jen na regionální podporu malých a středních firem pomocí měkkých úvěrů. Rozvinula se podpora malého a středního podnikání ve vybraných regionech, cílem bylo pomocí zvýhodněných podmínek zvýšit přitažlivost malého a středního podnikání ve vybraných hospodářsky problémových regionech, zejména v regionech postižených důsledky předchozího vývoje nebo rozsáhlými změnami struktury výroby a také přispět k tvorbě nových pracovních míst.

---

²⁴ WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2003. s. 196. ISBN 80-245-0517-7.

Řada otázek spojených s regionální politikou a regionálním rozvojem jsou obsaženy v „Dohodě o přidružení České republiky k Evropské unii“, která vstoupila v platnost v roce 1995. Na jejím základě měly strany posilovat vzájemnou spolupráci v regionálním rozvoji a využívání území a za tímto účelem měla být podniknuta různá opatření, např. výměna informací mezi státními, regionálními nebo místními orgány o regionální politice a o politice regionálního plánování, poskytování pomoci ČR při formování takovéto politiky, studium koordinovaných přístupů k rozvoji pohraničních oblastí mezi ČR a Unií a ostatních oblastí v ČR se závažnými regionálními rozdíly a další.

V roce 1995 byl význam regionální politiky pro státy přidružené k EU zdůrazněn na konferenci o regionálním rozvoji, která se konala v říjnu téhož roku v Praze, kde zaznělo, že schopnost harmonizace regionální politiky v zemích ucházejících se o členství v EU s evropskou koncepcí regionální politiky bude jedním z hlavních kritérií při schvalování jejich vstupu do Evropské unie.

Od roku 1995 se tedy česká regionální politika začala postupně a systematicky připravovat na budoucí členství v Evropské unii.

Přibližně v polovině 90. let se již výrazněji prohloubily meziregionální rozdíly v socioekonomickém rozvoji českých a moravských regionů. Od roku 1996 tedy dochází k postupné aktivizaci v oblasti regionální politiky. Tento proces vyústil v řadu změn v oblasti institucionálního zajištění regionální politiky jak na centrální, tak i na regionální úrovni. Za nejdůležitější můžeme považovat zřízení Ministerstva pro místní rozvoj ČR v roce 1996, dalším významným legislativním aktem bylo schválení 14 krajů – vyšších územně samosprávných celků.

Pojetí regionální politiky v České republice do roku 1998 ale nebylo v souladu s principy regionální politiky EU. Proto Evropská komise ve svém stanovisku k žádosti České republiky do Evropské unie v roce 1997 uvedla, že Česká republika nemá žádnou regionální politiku.

Rok 1998 je klíčový pro českou regionální politiku, vláda ČR totiž přijala svým usnesením Zásady regionální politiky, které znamenaly výraznou změnu v chápání

důležitosti regionální politiky. Byl to tedy zásadní obrat v postavení české regionální politiky v systému státních politik. Základními cíli těchto zásad bylo stanovit obecná pravidla pro provádění české regionální politiky a také přiblížit českou regionální politiku komunitární regionální politice. Regionální politika měla být podle zásad prováděna na dvou úrovních: republikové (státní, kterou měly zajišťovat příslušné ústřední orgány státní správy a měla mít především selektivní charakter) a regionální (kterou měly zabezpečovat orgány regionální samosprávy a měla mít celoplošný charakter, měla tedy pokrývat celé území ČR).

V Zásadách regionální politiky byla regionální politika definována jako „koncepční a výkonná činnost státu a regionálních orgánů, přičemž jejím cílem mělo být: přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů, snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a podporovat hospodářský a sociální rozvoj jednotlivých regionů, zejména pokud jde o aktivaci jejich nedostatečně využívaného hospodářského a sociálního potenciálu“.²⁵

Zásady v roce 1998 stanovily pouze dva základní typy podporovaných regionů, tzv. regionů se soustředěnou podporou státu: strukturálně postižené regiony a hospodářsky slabé regiony. Zásady také ustanovily soustavu programových dokumentů české regionální politiky, nejdůležitějším dokumentem byla Strategie regionálního rozvoje ČR (přijata v červenci 2000, její význam spočívá v tom, že vytváří základní rámec pro formování české regionální politiky komplementární s regionální politikou Evropské unie), která měla pokrývat celé území ČR, a pak měly být zpracovány regionální programy rozvoje pro předem vymezené regiony.

2.2.2 Formování české regionální politiky po roce 2000

V roce 2000 bylo přijato několik zásadních zákonů a usnesení vlády, které měly zlomový význam pro českou regionální politiku. Jak v oblasti věcné náplně, tak i v legislativní oblasti představovalo přijetí zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře

---

²⁵ WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2003. s. 204. ISBN 80-245-0517-7.

regionálního rozvoje, rámec pro českou regionální politiku. Poprvé na území České republiky byl regionální rozvoj upraven právní normou. V podstatě až do roku 2000 byla totiž regionální politika v ČR prováděna pouze na základě několika usnesení vlády. ČR se tak připojila k vyspělým zemím, které mají legislativně upravenou tuto oblast veřejné správy.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje má zásadní význam pro provádění regionální politiky příslušnými orgány státní správy a územní samosprávy a současně vytváří odpovídající právní podmínky pro získání pomoci ze strukturálních fondů EU. Přijetím tohoto zákona se Česká republika významně přiblížila k legislativní úpravě regionální politiky obvyklé v rámci Evropské unie.

Na základě zákona o podpoře regionálního rozvoje tedy „regionální politika představuje koncepční a výkonnou činnost státu a regionálních orgánů, která stanovuje hlavní směry a strategické cíle regionálního rozvoje na národní a regionální úrovni, a vytváří metody a postupy k zajištění realizace těchto cílů; uskutečňuje se především prostřednictvím systémových opatření na podporu regionálního rozvoje“.²⁶

Zákon o podpoře regionálního rozvoje odstraňuje hlavní nedostatky české regionální politiky, která byla do té doby v ČR omezeně uplatňována. Zákon také specifikuje institucionální zajištění české regionální politiky.

Od roku 2000 je česká regionální politika zaměřena na rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, výzkum a technologický vývoj, rozvoj cestovního ruchu, rozvoj služeb sociální a zdravotní péče, zlepšování regionální infrastruktury a na opatření vedoucí k ochraně životního prostředí.

Pro regionální politiku mají také značný význam tyto zákony: zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze a také zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

---

²⁶ SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2003. s. 23. ISBN 80-7329-023-5.

1. ledna 2000 vstoupila v České republice v platnost klasifikace územních statistických jednotek NUTS, která nahradila do té doby platný číselník krajů a okresů a zavedla systém klasifikace územních statistických jednotek používaný v EU. Důležité bylo určení regionů soudržnosti, jejichž vymezení bylo v ČR dáno výsledkem jednání ČR s EU o velikosti a počtu regionů, které budou předmětem podpory (na něž tedy bude směřována pomoc) v rámci strukturálních fondů EU.

Mezi základní oblasti, ve kterých je realizována regionální politika, patří průmysl a stavebnictví, zemědělství, cestovní ruch, trh práce a sociální sféra, doprava, kultura, bydlení, osídlení, životní prostředí a další. Na tyto oblasti působí celá řada institucí. Vedle Ministerstva pro místní rozvoj to jsou především Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí ale také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, dále regionální rady, kraje a obce. Nelze opomíjet ani význam regionálních rozvojových agentur, univerzit, soukromých společností a podnikatelů.

Nejdůležitější institucí regionální politiky je podle zákona o podpoře regionálního rozvoje Ministerstvo pro místní rozvoj, které navrhuje vymezení regionů, jejichž rozvoj je třeba podporovat. Za tím účelem vypracovává návrh strategie regionálního rozvoje. Strategie obsahuje zejména analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku slabých a silných stránek v rozvoji jednotlivých regionů, strategické cíle regionálního rozvoje v České republice, vymezení státem podporovaných regionů a doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům pro zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti.

Na jednotlivých úrovních NUTS/LAU bylo v České republice stanoveno institucionální zabezpečení regionální politiky:

- NUTS 1 (území České republiky) – ústřední orgány státní správy,
- NUTS 2 (regiony soudržnosti) – regionální rady,
- NUTS 3 (kraje) – krajské úřady,
- LAU 1 (okresy) – bývalé okresní úřady,
- LAU 2 (obce) – obecní a městské úřady.

Úlohou státní úrovně je koncepční a výkonná činnost zákonodárných a výkonných složek státu v oblasti regionální politiky a podpory regionálního rozvoje včetně zabezpečení prostředků státního rozpočtu a přijímání adekvátních legislativních opatření.

V regionu soudržnosti se zřizuje Regionální rada, která zabezpečuje vypracování a realizaci programů spolufinancovaných z fondů Evropské unie a úkoly spojené s využíváním finančních prostředků z fondů, odpovídá za efektivní využívání těchto prostředků, za kontrolu hospodaření s těmito prostředky a za realizaci přijatých kontrolních opatření.

Úlohou krajské úrovně je koncepční a výkonná činnost samosprávných orgánů krajů v oblasti regionálního rozvoje. Orgány kraje tvoří základní stavební jednotku pro tvorbu a realizaci regionálního rozvoje v České republice, koordinují rozvoj svého územního obvodu, spolupracují s ústředními úřady státní správy a koordinují zájmy obcí ve věcech regionálního rozvoje nadobecního významu.

Do 31. 12. 2002 bylo úlohou okresní úrovně dočasné zajišťování některých úkolů spojených s tvorbou a realizací podpory regionálního rozvoje (na základě usnesení vlády z roku 1999 byly okresní úřady zrušeny a jejich činnost nahrazena v úrovni pověřených obcí nebo v úrovni krajů).

Úlohou obecní úrovně je koncepční a výkonná činnost samosprávných orgánů obcí v oblasti místního rozvoje, jejich iniciační činnost v oblasti řešení místních problémů a definování programů (včetně programů společných pro více obcí) a jejich participace na realizaci regionálních programů.

2.2.3 Programové zabezpečení české regionální politiky

Programovým zabezpečením regionální politiky se rozumí zejména příprava strategických a programových dokumentů, na jejichž základě je realizována podpora regionálního rozvoje v České republice.

Soustava strategických a programových dokumentů se zpracovává pro úroveň národní (vypracováváné na úrovni státu, tedy ČR, a na úrovni krajů, resp. regionů soudržnosti) nebo se jedná o programové dokumenty EU zpracované pro využívání prostředků z předstupních nástrojů a strukturálních fondů EU.

Strategické a programové dokumenty na úrovni ČR tvoří:

- *Dlouhodobé koncepce* jako základní dlouhodobé koncepční dokumenty, které orientují rozvoj různých sfér národního hospodářství.
- *Strategický program sociálního a ekonomického rozvoje ČR* jako základní strategický dokument rozvoje ekonomiky.
- *Strategie regionálního rozvoje České republiky* jako základní strategický dokument pro podporu regionálního rozvoje (V současnosti platnou Strategii regionálního rozvoje schválila Vláda ČR v květnu 2006. Vizí Strategie regionálního rozvoje pro léta 2007 – 2013 je, že “V horizontu do konce roku 2013 chce být Česká republika aktivní, ekonomicky výkonnou a konkurenceschopnou zemí s kvalitním životním prostředím, která v souladu s principy udržitelného rozvoje dosahuje ve všech základních kritériích (úroveň znalostní ekonomiky, HDP/obyvatele, zaměstnanost i sociální zabezpečení) standardů Evropské unie a zabezpečuje zvyšování kvality života svých obyvatel.” Strategie dále stanovuje globální cíl, kterým je vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatel.²⁷).
- *Regionální program rozvoje* jako střednědobý dokument, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje a stanoví zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo společně pro více regionů.
- *Sektorové politiky* jako střednědobé dokumenty, které formulují přístup státu k podpoře rozvoje příslušného sektoru.
- *Sektorový rozvojový program* jako taktický dokument, který konkretizuje rozvojové cíle a rozvojové aktivity sektoru ve formě konkrétních opatření a projektů.

---

²⁷ DAMBORSKÝ, M. Regionální politika a územní plánování. *Veřejná správa: jediný český týdeník pro státní správu a samosprávu*, 2007, roč. 18, č. 38, s. 11. ISSN 1213-6581.

Na úrovni krajů se jedná o tyto strategické a programové dokumenty:

- *Strategie rozvoje kraje* jako základní strategický dokument, který orientuje další rozvoj kraje.
- *Program rozvoje kraje* jako taktický dokument, který konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace.

Základní programové dokumenty EU pro získání nároku na strukturální pomoc v minulém programovacím období 2000 – 2006 byly:

- Národní rozvojový plán,
- Rámec podpory Společenství,
- Operační programy,
- Jednotné programové dokumenty,
- Programový doplněk.

ČR před vstupem do EU zpracovala programy čerpání pomoci ze strukturálních fondů EU pro zkrácené programovací období 2004 – 2006. Téměř celé území (s výjimkou regionu soudržnosti Praha) bylo zařazeno do Cíle 1. Pro podporu těchto regionů byly určeny sektorové operační programy a Společný regionální operační program. Pro Prahu, která byla zařazena do pomoci v rámci Cíle 2 a 3 regionální a strukturální politiky EU, byly zpracovány příslušné jednotné programové dokumenty.

Národní rozvojový plán ČR 2004 – 2006 představoval základní strategický dokument pro získání podpory ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro období 2004 – 2006. Rámec podpory Společenství ČR 2004 – 2006 byl společným dokumentem vlády ČR a Evropské komise, který definoval konkrétní pravidla čerpání finančních prostředků EU v rámci regionální a strukturální politiky v letech 2004 – 2006.

Strukturální pomoc pro ČR v období 2004 – 2006 činila 2,6 mld. eur. (Před vstupem do EU čerpala Česká republika prostředky z tzv. předvstupních nástrojů pomoci – program Phare, Ispa a Sapard).

Dokumenty pro využití strukturální pomoci EU v současném programovacím období 2007 – 2013:

- Strategické obecné zásady Společenství,
- Národní rozvojový plán,
- Národní strategický referenční rámec,
- Operační programy.

V ČR byl vypracován Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013, který definuje strategii rozvoje ČR pro období 2007-2013, zajišťuje návaznost Strategických obecných zásad Společenství (nejvyšší strategický dokument pro realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti na evropské úrovni, kde jsou definovány hlavní priority této politiky v období 2007 – 2013) a národních strategických dokumentů.

Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013 představuje základní programový dokument České republiky pro využívání fondů Evropské unie v období 2007 – 2013. Východiskem pro zpracování jeho návrhu byl Národní rozvojový plán ČR. Analytická část Národního strategického referenčního rámce se zaměřuje na identifikaci klíčových silných stránek ČR pro posilování její konkurenceschopnosti, stejně tak jako problematických míst a slabých stránek, které mohou stát v cestě udržitelnému růstu ekonomiky i společnosti.

Národní strategický referenční rámec také udává systém operačních programů. V období 2007 – 2013 bude v České republice využíváno 26 operačních programů, které jsou rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Česká republika může v současném programovacím období využít prostředky z fondů EU v hodnotě 26,69 mld. eur.

2.2.4 Nástroje české regionální politiky

Česká regionální politika si nevytvořila žádné vlastní specifické nástroje a využívá tedy standardní ekonomické a finanční nástroje. Vývoj nástrojů používaných k podpoře regionálního rozvoje v podstatě úzce souvisí s budováním institucionálního

a legislativního rámce české regionální politiky. Spektrum schválených, doporučených a reálně používaných nástrojů se v průběhu vytváření české regionální politiky výrazně měnilo. Ke změnám docházelo jednak v důsledku formování svébytné české regionální politiky, jednak díky různým inspiracím jak z teoretické sféry, tak i praktického uplatňování různých typů nástrojů v zahraničí, také pod vlivem měnící se hospodářské politiky státu a odvětvových politik a samozřejmě rovněž v důsledku nezbytnosti zajistit kompatibilitu s komunitární regionální politikou.

Nástroje můžeme členit na tyto 2 skupiny:

1) Pobídkové nástroje (finanční pobídky a podpory)

K podpoře regionálního rozvoje jsou zpravidla aplikovány 3 základní finanční nástroje pobídkového charakteru na podporu podnikatelských aktivit:

- dotace (včetně dotací vztahujících se k pracovní síle),
- úvěry se zvýhodněnou úvěrovou sazbou a dobou splatnosti, případně s jinou formou zvýhodnění,
- návratné finanční výpomoci.

Kromě těchto finančních nástrojů pobídkového charakteru jsou využívány finanční nástroje podpůrného charakteru na podporu rozvoje veřejného sektoru ve formě investičních a neinvestičních dotací (např. finanční příspěvky na hospodaření v lesích, dotace na technickou vybavenost území, dotace na veřejnou dopravu apod.).

Pobídkové nástroje státu na podporu regionálního rozvoje jsou uplatňovány především celoplošně pro všechny regiony České republiky prostřednictvím dvou skupin programů (programy regionální podpory malého a středního podnikání a státní programy regionálního rozvoje).

2) Institucionální nástroje

Nejvýznamnějšími institucionálními nástroji realizace regionální politiky v ČR jsou Centrum pro regionální rozvoj ČR a Regionální rozvojové agentury.

Centrum pro regionální rozvoj ČR je příspěvková organizace Ministerstva pro místní rozvoj. Plní především roli implementační agentury Ministerstva pro místní rozvoj a sehrává koordinační úlohu ve vztahu ústředních orgánů státní správy k regionálním subjektům – aktérům regionálního rozvoje.

Regionální rozvojové agentury působí jako informační a agenturní centra ve všech krajích. Možnosti jejich role při realizaci regionálního rozvoje ještě nejsou doceněny a jejich podíl na rozvoji regionů se kraj od kraje velmi liší.

Jako institucionální nástroj regionální politiky působí ad hoc také řada jiných institucí, k čemuž získávají pro tento účel omezenou finanční podporu státu. Jde především o instituce poskytující informační, poradenské a agenturní služby, např. Agentura pro rozvoj podnikání, Hospodářská komora ČR, Agrární komora ČR, Asociace inovačního podnikání ČR, agentura CzechInvest, agentura CzechTrade, Česká centrála cestovního ruchu, Národní vzdělávací fond a další.

2.3 Regionální rozdíly v ČR

S ohledem na dosavadní dlouhodobější vývoj v jednotlivých regionech má Česká republika ve srovnání s některými zeměmi Evropské unie poměrně malé meziregionální rozdíly, které se však od počátku 90. let výrazně prohlubují.

Vývoj v jednotlivých regionech České republiky se v důsledku transformačního procesu a v závislosti na různých výchozích podmínkách projevoval rozdílnou společenskou i ekonomickou dynamikou a také rozdílnými změnami struktury jejich hospodářství.

Mezi hlavní faktory nerovnovážného rozvoje regionů a vzniku regionálních disparit patří:

- § Výrazný pokles výroby a zaměstnanosti v těžkém průmyslu (těžba uhlí, hutnictví, těžké strojírenství, chemie), který dominoval a je nosným pilířem v ekonomické struktuře regionů soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad.

- § Pokles výroby textilního a elektrotechnického průmyslu, což se projevilo vážnými dopady především na ekonomiku a zaměstnanost v regionu soudržnosti Severovýchod (Liberecký a Královéhradecký kraj) a odvětví oděvního a obuvnického průmyslu s dopady zaměstnanosti v regionech soudržnosti Severovýchod (zejména Pardubický kraj), Střední Morava (Zlínský kraj) a Jihovýchod (Vysočina).
- § Snižování počtu pracovníků v zemědělství, které bylo výrazné zejména v horských a podhorských oblastech a v oblastech s relativně vysokým zastoupením tohoto odvětví, především v regionech soudržnosti Jihovýchod a Střední Morava (Olomoucký kraj).
- § Rozvoj terciérního sektoru, kterým byla absorbována podstatná část pracovníků uvolňovaných z neefektivních výrobní. Rozvoj terciérního sektoru se s větší intenzitou koncentroval do velkých měst a aglomerací.
- § Nestejnoměrný rozvoj soukromého podnikání, zejména malého a středního podnikání, kde se nepodařilo vytvořit dostatečně silný sektor malých a středních firem zaměřených na výrobu hmotných statků a na průmyslové služby.
- § Kvalita lidských zdrojů (vzdělanost, podnikatelská tradice) a místní samosprávy (orientace na koncepční přístupy, strategické plánování apod.).
- § Vybavenost území infrastrukturou.
- § Nízká meziregionální mobilita pracovních sil, spojená s omezenou možností získání bytů v místech pracovních příležitostí a se zhoršující se dopravní obslužností zajišťovanou prostředky hromadné osobní dopravy, tíživě se projevující především v oblastech s nízkou hustotou zalidnění a většími vzdálenostmi mezi obcemi.
- § Přetrvávající neuspokojivý stav životního prostředí především v těžebních oblastech, dále v oblastech s nepříznivou strukturou průmyslové základny (Moravskoslezsko a Severozápad) a v důsledku kumulace různorodých škodlivých vlivů ve velkých městech (Praha, Brno, Plzeň, Ústí nad Labem, Pardubice-Hradec Králové a jejich okolí).
- § Existence řady územně-technických specifíků a problémů, které ztěžují rozvoj některých regionů. Jedná se zejména o důsledky těžby nerostných surovin a o mimořádně velkou členitost krajiny (podíl horských a podhorských oblastí

na území regionu), které způsobují problémy v oblasti dopravní dostupnosti a ekonomické efektivnosti regionů.

§ Rozdílná geografická poloha regionů v rámci České republiky i vzhledem ke státům EU a hlavním evropským dopravním koridorům.²⁸

Regionální disparity v ekonomické výkonnosti jednotlivých regionů lze hodnotit na základě ukazatele, a to HDP/obyvatele, tab. 2.2 představuje vývoj HDP/obyvatele v regionech NUTS 2.

Tab. 2.2: Vývoj HDP/obyvatele v % v regionech NUTS 2 (ČR = 100 %)

Region NUTS 2	Rok				
	2002	2003	2004	2005	2006
Praha	209,5	209,9	205,9	209,2	210,6
Střední Čechy	95,4	94,3	95,1	92,1	90,4
Jihozápad	90,9	91,2	92,6	91,3	91,7
Severozápad	79,9	81,8	81,1	79,6	79,5
Severovýchod	87,4	85,6	85,0	84,7	84,5
Jihovýchod	90,4	90,7	89,5	88,9	88,8
Střední Morava	79,7	79,2	78,9	78,1	77,4
Moravskoslezsko	77,0	77,5	82,0	85,3	85,9

Zdroj: [http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280717/\\$File/13710741.pdf](http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280717/$File/13710741.pdf), vlastní úpravy

Z tab. 2.2 jednoznačně vyplývá obrovský rozdíl mezi Prahou a ostatními regiony soudržnosti, Praha dosahuje velmi nadprůměrných výsledků. Pokud tedy pomineme region soudržnosti Praha, pak nejvyšších hodnot vzhledem k průměru České republiky dosahují regiony soudržnosti Jihozápad a Střední Čechy. Regiony soudržnosti Střední Morava a Severozápad nejenom že dosahují nejnižších hodnot, ale zároveň jejich hodnoty dlouhodobě klesají.

Důležité je porovnání regionálního HDP/obyvatele nejen v rámci České republiky, ale také z pohledu Evropské unie (viz. tab. 2.3).

²⁸ Vývoj regionálních disparit a jejich působení [online]. [cit. 2008-02-17]. Dostupné z: http://www.cpkp.cz/regiony_old/nrp/analyt.cast_07-13/vyvoj_%20reg.disparit.doc.

Tab. 2.3: **Vývoj HDP/obyvatele v % v regionech NUTS 2 (EU-27 = 100 %)**

ČR, region NUTS 2	Rok				
	2002	2003	2004	2005	2006
ČR	70,7	73,9	75,9	77,2	79,2
Praha	148,1	155,1	156,4	161,5	166,8
Střední Čechy	67,4	69,7	72,2	71,1	71,6
Jihozápad	64,2	67,4	70,4	70,5	72,7
Severozápad	56,5	60,4	61,6	61,4	63,0
Severovýchod	61,8	63,2	64,6	65,4	66,9
Jihovýchod	63,9	67,0	67,9	68,6	70,4
Střední Morava	56,4	58,5	60,0	60,3	61,3
Moravskoslezsko	54,5	57,3	62,3	65,8	68,1

Zdroj: [http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280722/\\$File/13710744.pdf](http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280722/$File/13710744.pdf), vlastní úpravy

Z tab. 2.3 je opět zřejmé mimořádné postavení regionu soudržnosti Praha, ve všech ostatních regionech soudržnosti nedosahuje hodnota ukazatele regionálního HDP/obyvatele ve vztahu k průměru EU-27 výše 75 %, jsou tedy způsobilé pro zařazení pod Cíl Konvergence. Nejnižších hodnot regionálního HDP/obyvatele vzhledem k unijnímu průměru dosahují regiony soudržnosti Střední Morava a Severozápad. Česká republika jako celek se však postupně přibližuje průměru Evropské unie.

Nezaměstnanost je velkým, regionálně diferencovaným, socioekonomickým problémem České republiky. Nejlepší situace je tradičně v regionu Praha. Obrovský problém ale nezaměstnanost představuje v regionech soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko, tyto regiony dosahují nejvyšší míry nezaměstnanosti. Můžeme však konstatovat, že vyšší míru nezaměstnanosti vykazuje prakticky celá Morava a v Čechách region soudržnosti Severozápad.

K hlavním příčinám růstu regionálních rozdílů v nezaměstnanosti patří velký pokles produkce tradičních průmyslových odvětví a snížení produkce v zemědělství, ale také nedostatečná schopnost přitahovat zahraniční investice pro restrukturalizaci i pro budování nových podniků a nedostatky v infrastruktuře (absence komunikací dálničního typu) i v podnikatelském prostředí (podnikatelské služby).

Meziregionální disparity jsou velmi silně polarizovány mezi Prahou na straně jedné a zbytkem republiky na straně druhé. Disparity mezi ostatními regiony soudržnosti, s výjimkou regionu soudržnosti Praha, nejsou již tak zřetelné. Rozdíly narůstají s klesající hierarchickou úrovní regionů.

Dominantní roli sehrává v ČR metropolitní oblast kolem Prahy a ukazuje vysokou polarizaci hlavního města ve srovnání se zbytkem republiky. V Praze existuje vysoký stupeň ekonomické diverzifikace včetně největšího sektoru služeb, trvalý rozvoj nových aktivit (zejména malé podniky v terciárním sektoru) a značný podíl investic (zejména přímé zahraniční investice). Výjimečné postavení je dále dáno existencí vysoké koncentrace vědy a výzkumu, nejvyšší úrovně vzdělávání a růstu kvalifikace, extenzivní zaměstnanosti ve veřejné správě a ve službách a nejvyšší úrovně mezd v zemi.

Při souhrnném pohledu na vývoj regionů České republiky je možné hovořit o:

- pomalém prohlubování regionálních rozdílů v sociálních poměrech obyvatelstva,
- poměrně významném prohlubování meziregionálních rozdílů v ekonomické výkonnosti (vnitřní rozdíly v regionech soudržnosti, ale také v rámci krajů ČR),
- prohlubování polohové diferenciace ekonomického a v návaznosti na to sociálního rozvoje, pokud nedojde k razantnímu zlepšení dopravní dostupnosti,
- dynamickém prohlubování rozdílů v regionálně diferencované ekonomické atraktivitě,
- snižování rozdílů v kvalitě životního prostředí (v celé ČR).²⁹

Z hlediska úrovně socioekonomického rozvoje regionů soudržnosti České republiky lze identifikovat tyto typy regionů soudržnosti:

---

²⁹ *Vývoj regionálních disparit a jejich působení* [online]. [cit. 2008-02-17]. Dostupné z: http://www.cpkp.cz/regiony_old/nrp/analyt.cast_07-13/vyvoj_%20reg.disparit.doc.

- *regiony rychle se rozvíjející* – v případě ČR se jedná pouze o jeden region soudržnosti, a to region Praha (mezi hlavní výhody tohoto regionu patří postavení regionu jakožto ekonomického, společenského, kulturního, vzdělanostního a politicko-administrativního centra České republiky),
- *regiony rozvíjející se* – mezi tyto regiony patří regiony soudržnosti Jihozápad a Střední Čechy,
- *regiony s nízkou dynamikou růstu* – do této skupiny lze zařadit regiony soudržnosti Jihovýchod a Severovýchod,
- *regiony zaostávající* – region soudržnosti Střední Morava,
- *regiony upadající* – sem patří regiony soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad.³⁰

2.4 Mikroregiony v ČR

Obecně bývá „mikroregion“ definován jako sdružení několika obcí za účelem dosažení společného cíle. Typickým rysem takového svazku je pak vznik z vlastní iniciativy, nikoliv příkazem nadřízeného orgánu nebo ze zákona. Mezi mikroregiony se v praxi často započítávají především svazky obcí podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Pojem mikroregion je bohužel často považován v praxi za ekvivalent pojmů dobrovolný svazek obcí či zájmové sdružení obcí. Tato právně definovaná zájmová uskupení obcí jsou však často zakládána právě v přirozených mikroregionech, nebo se svým vznikem mohou dokonce na vytvoření nového mikroregionu podílet. Označení mikroregion je tedy používané, nicméně z pohledu práva často nesprávné a poněkud zavádějící, neboť česká právní úprava tento pojem jednoduše nezná. V praxi se pak většinou jedná o mikroregiony spíše účelové, které často vznikají za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů EU.

Je třeba dále deklarovat, že mikroregion je pojem spíše geografický. Pravděpodobně nejbližší tomuto pojmu by snad mohl být český termín spádové území. Jde tedy o poměrně malé území, vymezené buď přirozeným přírodním reliéfem krajiny,

---

³⁰ Tato klasifikace českých regionů soudržnosti je uvedena v Národním strategickém referenčním rámci ČR 2007 – 2013.

nebo historicky danými oblastmi jako jsou chráněné krajinné oblasti, turisticky zajímavá místa či historicky existující různá seskupení obcí. Mikroregion tvoří ucelenou část území, je to územní celek, v jehož rámci jsou relativně uzavřeny nejintenzivnější regionální procesy, tj. především dojížděka za prací a za základními druhy služeb. Plošné rozsahy mikroregionů jsou však různé.

Pojem mikroregion by tedy měl být v důsledku výše uvedeného víceméně neformálním útvarům obcí účastnících se na jakékoliv formě regionálního rozvoje v lokálním měřítku. Praxe ovšem našla v tomto názvu zalíbení a díky tomu dnes mnoho především tzv. dobrovolných svazků obcí používá název mikroregion. Sám název a jeho používání však nemá žádnou oporu v zákoně a může být často zavádějícím dokonce i matoucím. Na rozdíl od právnických osob soukromého práva vzniklých podle obchodního zákoníku, které mají povinnost uvádět ve svém názvu i svou právní formu, není u svazků obcí žádná taková povinnost stanovena. Je zde tedy naprostá volnost a absence právní úpravy. Pokud tedy svazek obcí zřízený veřejnoprávní smlouvou rovnou uvede ve svém názvu „mikroregion“ či později tento termín používá neformálně ke svému názvu, nic mu v tom nebrání.³¹

Vznik mikroregionů je nutný pro společné prosazování zájmů a záměrů venkovských obcí s cílem dosažení žádoucích změn ve všech zapojených obcích daného prostoru a je pozitivním trendem probíhajícím ve venkovském prostoru.

Důvody, které vedou ke vzniku jednotlivých mikroregionů, jsou různé. V minulosti vznikaly především monotematicky zaměřené mikroregiony, které většinou po splnění určitého účelu, kvůli kterému byl mikroregion vytvořen, nepokračovaly v další spolupráci. Některé mikroregiony na základech spolupráce založené na jednorázovém úkolu postavily další spolupráci a svůj komplexní rozvoj. Mikroregiony, vznikající „zdola“, jinak řečeno z vlastní iniciativy obcí, mají tedy v posledních letech stále častěji komplexní charakter a monofunkční mikroregiony se vyskytují stále v menší míře.³²

---

³¹ RYS, R. Pojem mikroregion. *Veřejná správa: jediný český týdeník pro státní správu a samosprávu*, 2006, roč. 17, č. 43, s. 29. ISSN 1213-6581.

³² ÚÚR. *Monitoring mikroregionů a rozvojových dokumentů mikroregionů* [online]. [cit. 2008-02-08]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=1924>.

V praxi se také můžeme ve značné míře setkat s tím, že řada mikroregionů de facto nevyvíjí žádnou činnost a jedná se pouze o formální sdružení obcí. Důvody takového jednání jsou diferencované a v hojné míře provázejí mikroregiony již od jejich vzniku, a to např. v důsledku nejednoznačné právní úpravy, územního vymezení či vymezení předmětu činnosti. Poměrně častým jevem je také členství obcí ve více mikroregionech, důsledkem je překrývání území jednotlivých mikroregionů.

Se vstupem ČR do Evropské unie, která v jistém smyslu podporuje právě „mikroregionální“ politiku, zesílila snaha řady českých obcí o sdružování do větších celků, svazky obcí jsou tak velmi často vytvářeny s vidinou získání finančních prostředků z evropských i národních zdrojů.³³

Na základě údajů Regionálního informačního servisu se v roce 2007 na území České republiky vyskytovalo 574 mikroregionů, nejvíce mikroregionů se nachází ve Středočeském a Jihomoravském kraji, nejméně mikroregionů je v Karlovarském a Libereckém kraji.

V souvislosti se třetí kapitolou diplomové práce, ve které se budu věnovat mikroregionům na Hranicku, které jsou součástí Olomouckého kraje, uvádím v příloze č. 5 seznam mikroregionů Olomouckého kraje. V roce 2007 se na území Olomouckého kraje nacházelo celkem 37 mikroregionů.

Na základě předchozího textu, který je věnován vývoji regionální politiky a regionálním rozdílům v ČR, je nutné poznamenat, že pomoc Evropské unie výrazně přispěla k formování moderní české regionální politiky. Pokud zhodnotíme regionální disparity v ČR, dojdeme k závěru, že meziregionální rozdíly mezi sedmi regiony soudržnosti jsou relativně malé, osmým regionem soudržnosti je Praha – tento region má v rámci ČR výjimečné postavení a rozdíl mezi ním a ostatními regiony je obrovský. Objasněn byl také pojem mikroregion v podmínkách ČR, interpretace tohoto pojmu ale není jednoznačná, nezná jej ani český právní řád.

---

³³ PROJEKTOVÁ A ROZVOJOVÁ AGENTURA. *Mikroregion* [online]. [cit. 2008-02-09]. Dostupné z: <http://www.rozvoj.cz/WB-09-05%20Mikroregion.htm>.

3 Rozdíly mezi mikroregiony na Hranicku

Na konci minulého století existoval na území Hranicka pouze jeden mikroregion, počátkem 21. století vznikly na území Hranicka další tři mikroregiony, v současné době tedy na území Hranicka existují 4 mikroregiony: Hranicko, Podlesí, Rozvodí a Záhoran. Na území Hranicka se nachází 31 obcí, tab. 3.1 poskytuje přehled o členství těchto obcí v jednotlivých mikroregionech.

Tab. 3.1: Přehled o členech jednotlivých mikroregionů na Hranicku

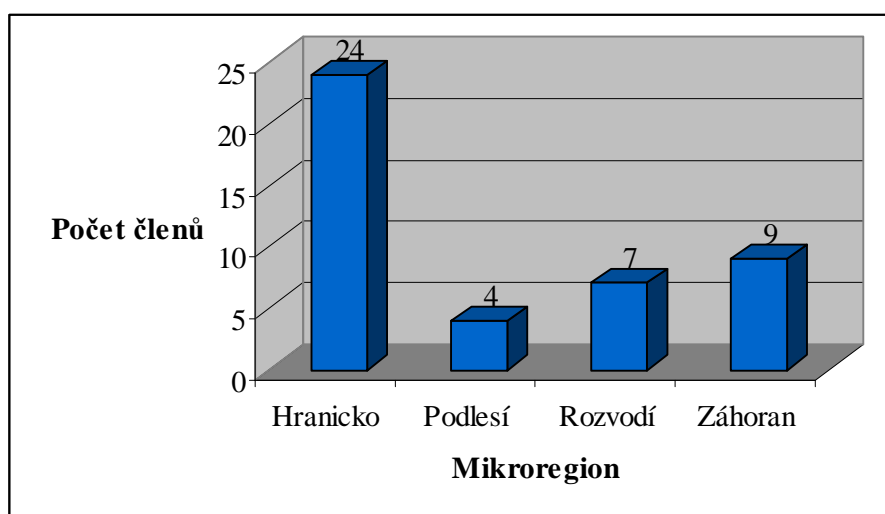
Obec / město	Název mikroregionu			
	Hranicko	Podlesí	Rozvodí	Záhoran
Bělotín	ano	X	ano	X
Býškovice	ano	X	X	ano
Černotín	ano	X	X	X
Dolní Těšice	ano	X	X	X
Horní Těšice	ano	X	X	X
Horní Újezd	ano	X	X	ano
Hrabůvka	X	ano	X	X
Hranice	ano	X	X	X
Hustopeče nad Bečvou	ano	X	X	X
Jindřichov	X	X	ano	X
Klokočí	ano	ano	X	X
Malhotice	ano	X	X	ano
Milenov	X	ano	X	X
Milotice nad Bečvou	ano	X	X	X
Olšovec	X	X	ano	X
Opatovice	ano	X	X	ano
Paršovice	X	X	X	ano
Partutovice	ano	X	ano	X
Polom	ano	X	ano	X
Potštát	ano	X	ano	X
Provodovice	ano	X	X	ano
Radíkov	ano	ano	X	X
Rakov	X	X	X	ano
Rouské	ano	X	X	ano
Skalička	ano	X	X	X
Střítež nad Ludinou	ano	X	ano	X
Špičky	ano	X	X	X
Teplice nad Bečvou	X	X	X	X
Ústí	ano	X	X	X
Všechnovice	ano	X	X	ano
Zámrský	ano	X	X	X

Zdroj: Interní údaje jednotlivých mikroregionů, vlastní zpracování

Z tab. 3.1 jednoznačně vyplývá, že nejvíce členských obcí má mikroregion Hranicko, naopak nejméně členských obcí tvoří Mikroregion Podlesí. Z tabulky je také zřejmé, že všechny obce na Hranicku jsou členem alespoň jednoho mikroregionu, výjimku ovšem tvoří Teplice nad Bečvou, které nejsou zapojeny do žádného mikroregionu, 13 obcí je členem dvou mikroregionů.

Graf 3.1: Počet členů jednotlivých mikroregionů

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 3.1 zobrazuje základní rozdíl mezi mikroregiony na Hranicku, a to je velikost mikroregionu, která je dána počtem členských obcí. Největším mikroregionem je Mikroregion Hranicko, který má 24 členských obcí, ostatní tři mikroregiony mají výrazně méně členů. Nejméně členů má Mikroregion Podlesí, který má šestkrát méně členských obcí než Mikroregion Hranicko.

3.1 Mikroregion Hranicko

Mikroregion vznikl v roce 1999 jako sdružení právnických osob. Na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích byl v roce 2001 transformován na dobrovolný svazek obcí Mikroregion Hranicko, který byl založen za účelem realizace společných projektů a spolupráce v oblasti hospodářského a kulturního života obcí.

Předmětem činnosti Mikroregionu jsou činnosti uvedené ve Stanovách Mikroregionu Hranicko:

- Koordinace postupu při řešení problémů týkajících se
  - rozvoje samosprávy obcí,
  - hospodářského, sociálního a kulturního života obcí,
  - vztahu k orgánům státní správy a vyšších samosprávních celků.
- Podpora a řešení problémů zejména
  - zemědělského a nezemědělského podnikání,
  - nezaměstnanosti,
  - rozvoj a diversifikace nezemědělských prostor,
  - společná péče o památky v Mikroregionu,
  - využití netradičních zdrojů energie, především biomasy,
  - podpora venkovské turistiky při současném řešení dalších akcí místních programů obnovy (např. obnovy občanské vybavenosti, k péči o veřejná prostranství, zeleň a drobnou architekturu),
  - společná řešení sociálních služeb a zdravotní péče,
  - marketing venkovské turistiky, zpracování nabídkových produktů,
  - podpora společných řešení směřujících k vyjasnění majetkových poměrů ve vlastnictví nemovitostí v Mikroregionu, společná příprava projektů pozemkových úprav,
  - podpora řešení dopravní obslužnosti, týkající se více obcí,
  - spolupráce a výměna know-how mezi partnerskými obcemi ČR a zemí EU,
  - zřízení studijního, koordinačního a informačního centra pro podporu řešení společenské problematiky,
  - vzájemná pomoc při třídění a skladování tuhého domovního odpadu, budování kompostáren a sběru, skladování a likvidace nebezpečného odpadu,
  - spolupráce s Regionální agenturou pro rozvoj střední Moravy Olomouc na mikroregionálních projektech.³⁴

---

³⁴ *Předmět činnosti* [online]. [cit. 2008-02-29]. Dostupné z: <http://www.regionhranicko.cz/mikroregion-hranicko/o-svazku/predmet-cinnosti>.

Z hlediska veřejné správy je Mikroregion Hranicko součástí vyššího územně samosprávného celku Olomouckého kraje (Mikroregion se nachází v nejvýchodnějším cípu okresu Přerov), je součástí správního obvodu III. stupně (obce s rozšířenou působností) města Hranic a svou polohou tvoří přirozenou hranici Olomouckého, Moravskoslezského a Zlínského kraje. Olomoucký a Zlínský kraj společně tvoří region NUTS 2 – Střední Morava.

Území Mikroregionu leží na rozhraní mezi Moravskou bránou a Podbeskydskou pahorkatinou. Územím Mikroregionu prochází od severovýchodu k jihovýchodu výrazný geologický zlom, ve kterém se u Hranic vyskytují minerální prameny.

Z hlediska využití ploch lze území charakterizovat jako zemědělskou krajinu. Lesy pokrývají přibližně 20 % plochy území. V oblasti je vymezena celá řada maloplošných chráněných přírodních rezervací a památek.

Mikroregion Hranicko, jehož sídlo se nachází v Hranicích, se rozkládá na území o rozloze 26 905 hektarů. V členských obcích Mikroregionu Hranicko žilo k 1. lednu 2007 celkem 32 056 obyvatel.

V současné době tvoří členskou základnu³⁵ Mikroregionu Hranicko 24 obcí ze spádové oblasti města Hranic. Členské obce jsou velmi různorodé, značně se liší např. z hlediska počtu obyvatel či rozlohy.

Obce Mikroregionu Hranicko je možné rozdělit do čtyř skupin podle počtu obyvatel:

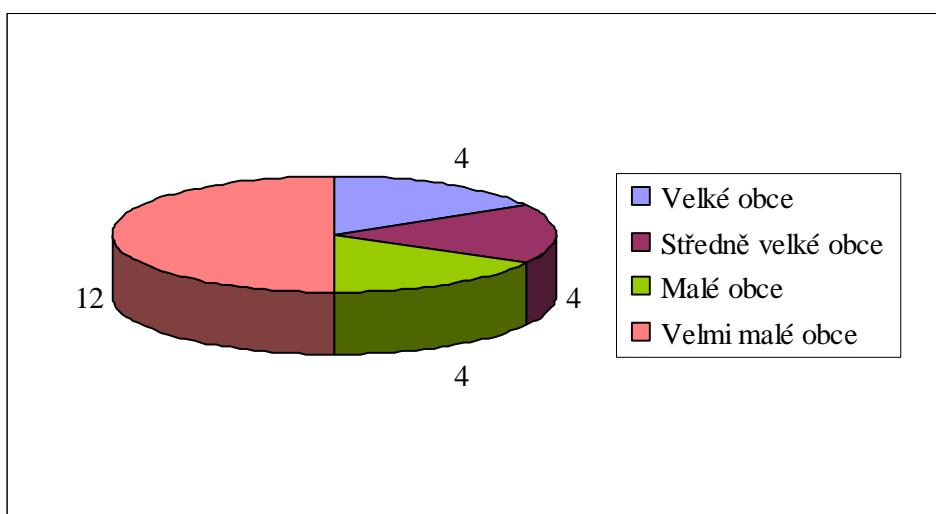
- 1) Velké obce – více než 1 000 obyvatel
  - Běloutín, Hranice, Hustopeče nad Bečvou, Potštát.
- 2) Středně velké obce – 600-1 000 obyvatel
  - Černotín, Opatovice, Střítež nad Ludinou, Všechnovice.

---

³⁵ Do 7. 3. 2005 měl Mikroregion Hranicko 24 členů, poté ale došlo k vystoupení jedné členské obce (Teplíce nad Bečvou – obec se rozhodla vystoupit kvůli nejasnému financování jednoho z realizovaných projektů), až do 1. 1. 2007 měl Mikroregion Hranicko 23 členů, pak ale do Mikroregionu vstoupila další obec (Špičky) a počet členů se tak vrátil k původnímu stavu, tedy 24 členům.

- 3) Malé obce – přibližně 500 obyvatel
  - Horní Újezd, Partutovice, Skalička, Ústí.
- 4) Velmi malé obce – méně než 400 obyvatel
  - Býškovice, Dolní Tešice, Horní Tešice, Klokočí, Malhotice, Milotice nad Bečvou, Polom, Provodovice, Radíkov, Rouské, Špičky, Zámrský.

Graf 3.2: **Obce Mikroregionu Hranicko podle počtu obyvatel**

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 3.2 jasně vyplývá, že rovná polovina, tedy 12 obcí patří do skupiny velmi malých obcí, které mají méně než 400 obyvatel (8 z nich má dokonce méně než 250 obyvatel). Poměr ostatních velikostních kategorií je vyrovnaný.

Pouhé čtyři obce mají nad tisíc obyvatel, dominantní postavení v tomto ohledu má město Hranice s 19 482 obyvateli (zaujímá tak podíl na celkovém obyvatelstvu přibližně 60,7 %), druhý největší člen Mikroregionu Hranicko – Hustopeče nad Bečvou – má totiž 1 747 obyvatel. Největší členské obce Mikroregionu Hranicko mají také místní části – Hranice kromě města samotného 8, Potštát celkem 4, Běloutín celkem 3 a Hustopeče nad Bečvou také 3. Místní část kromě mateřské obce má také Černotín.

Na opačném pólu je podle počtu obyvatel obec Dolní Tešice, která má pouze 46 obyvatel, je tedy absolutně nejmenším členem Mikroregionu Hranicko.

I podle rozlohy jsou největší Hranice (4 797 hektarů). Blíží se jim však Potštát, Běloutín a Hustopeče nad Bečvou. Velkou rozlohu nad 1 000 hektarů mají také Střítež nad Ludinou a Partutovice. Sedm obcí má rozlohu menší než 500 hektarů.

Míra nezaměstnanosti Mikroregionu Hranicko dosáhla za leden 2008 hodnoty 8,7 %.³⁶ Z jednotlivých členských obcí největší nezaměstnanosti dosáhly Dolní Těšice (25 %) a Polom (18,8 %), naopak nejnižší nezaměstnanost vykázaly Milotice nad Bečvou (4 %) a Špičky (5 %).

3.1.1 Projekty Mikroregionu Hranicko

Mikroregion Hranicko realizoval či realizuje řadu projektů, proto jsem na základě pečlivé úvahy vybrala 3 projekty, které mají největší význam, nejdůležitějším hlediskem, které jsem při výběru zohlednila, bylo využívání finančních prostředků Evropské unie při spolufinancování projektů.

Projekt INNOREF

Projekt „Inovace a efektivní využívání zdrojů jako prostředek trvale udržitelného rozvoje“ (INNOREF) je mezinárodním projektem, do kterého jsou partnersky zapojeny region Friuli Venezia Giulia, region Umbria (oba z Itálie), region Západní Řecko a Mikroregion Hranicko z České republiky.

Projekt INNOREF, realizovaný od července roku 2004 do konce roku 2007, byl financován v rámci jedné z iniciativ Společenství INTERREG IIIC částkou 5,5 mil. eur. Pro Mikroregion Hranicko byla v rozpočtu projektu vyčleněna částka 1,2 mil. eur.

Cílem tohoto mezinárodního projektu bylo zlepšit prosperitu a kvalitu života v zapojených regionech prosazováním udržitelného rozvoje, efektivního využívání zdrojů a inovací a spolupráce mezi obcemi, neziskovými organizacemi a podnikateli spolupracujících regionů.

---

³⁶ Jedná se o průměrnou míru nezaměstnanosti členských obcí Mikroregionu Hranicko.

Jako zázemí pro realizaci projektu INNOREF vzniklo v Mikroregionu Hranicko, stejně jako v ostatních partnerských regionech, profesionální servisní centrum, což je regionální jednotka určená k řízení projektu INNOREF. V Mikroregionu Hranicko plnil tuto funkci sekretariát, který měl původní sídlo v Hustopečích nad Bečvou, ale po dvou letech působení se počátkem roku 2007 přesunul do Hranic, a pracuje ve složení projektový manažer, finanční manažer, projektový asistent a dva externisté. Pro obce představuje sekretariát také poradenské středisko v otázkách jejich rozvoje a pomáhá jim při zpracování žádostí o dotace z tuzemských zdrojů či strukturálních fondů Evropské unie.

V polovině roku 2005 se sešel Řídící výbor, nejvyšší rozhodovací orgán projektu složený ze zástupců spolupracujících regionů, a hodnotící komise a bylo vybráno 8 sub-projektů, které byly v Mikroregionu Hranicko financovány do poloviny roku 2007 částkou mírně převyšující 21 mil. Kč.

Realizace těchto 8 velkých mezinárodních sub-projektů (přidělené finanční prostředky na realizaci sub-projektů znázorňuje tab. 3.2) na území Hranicka pomůže v průběhu 2 let, díky značné koncentraci aktivit a výstupů, nastartovat trvalý rozvoj mikroregionu a také jej lépe připravit na další období čerpání prostředků z fondů EU v letech 2007 – 2013.

Tab. 3.2: **Rozdělení prostředků na jednotlivé sub-projekty**

Název sub-projektu	Přidělená částka v Kč
Certifikace sektoru životního prostředí	2 521 560
Certifikace typických regionálních zemědělských produktů	3 000 000
Efektivní využívání vodních zdrojů	2 127 300
Prostorové plánování udržitelného rozvoje	2 385 000
Regionální trh s biomasou	2 878 650
Revitalizace historických center obcí	2 460 000
Udržitelný rozvoj služeb cestovního ruchu	2 400 000
Zefektivnění zdravotnického informačního systému	3 553 200
Celkem	21 325 710

Zdroj: Interní materiály Mikroregionu Hranicko

Sub-projekt „Certifikace sektoru životního prostředí“

Potřeba certifikovat různé oblasti vznikla v důsledku rozdílných vlastností regionů, místních výrobních postupů, propagace zemědělskopotravinářských produktů typických pro danou lokalitu s odkazem na výrobní postupy nepoškozující přírodu. Cílovým územím pro zavádění principů Environmentálního managementu byl vybrán Mikroregion Záhoran (9 venkovských obcí v jižní části Hranicka).

Cílem sub-projektu je tedy zlepšení kvality životního prostředí. Pro realizaci sub-projektu byly vybrány tyto oblasti, ve kterých budou obce spolupracovat a zavádět certifikaci:

- zlepšování veřejných prostranství a řešení chátrajících objektů,
- racionalizace společného systému odpadového hospodářství,
- snižování energetické náročnosti v obcích.

Sub-projekt „Certifikace typických regionálních zemědělských produktů“

Cílem sub-projektu je podpora odbytu produktů, které jsou specifické pro Mikroregion Hranicko a které měly zatím s odbytem problémy. V průběhu celého sub-projektu probíhala spolupráce se zahraničními partnery a vzájemná výměna zkušeností.

Od září 2005 až do června 2007 probíhaly podpůrné aktivity, které napomohly naplnit cíl sub-projektu: zpracování studie současného stavu sektoru agroturistiky a místních produktů, vytvoření kritérií kvality a značky typického produktu, výběr typických regionálních produktů, propagace systému certifikace a výsledku celého sub-projektu na internetových stránkách a informačních letácích.

Sub-projekt „Efektivní využívání vodních zdrojů“

Sub-projekt se zaměřil na řešení problematické situace se zásobováním pitnou vodou v oblasti Potštátska prostřednictvím úzké spolupráce mezi institucemi, které mají distribuci a využívání vodních zdrojů v kompetenci. Obcím, které trpí nedostatkem kvalitní vody, sub-projekt pomůže najít řešení a připravit kompletní projektovou

dokumentaci, která bude podkladem pro získání investičních prostředků na výstavbu nové vodovodní sítě napojené na vodovodní síť města Hranic.

Sub-projekt „Prostorové plánování udržitelného rozvoje“

Sub-projekt byl zaměřen na zefektivnění rozhodování samospráv v oblastech ekonomického rozvoje, ochrany přírody, energetické politiky, sociálního zabezpečení, využívání přírodních zdrojů díky snadné dostupnosti prostorových informací a vytvoření systému vyhodnocování mikroregionálních projektů z hlediska jejich dopadů na rozvoj mikroregionu.

Realizace tohoto sub-projektu přinese Mikroregionu Hranicko udržitelný místní ekonomický růst v konkurenci ostatních oblastí Olomouckého kraje i celé republiky, vhodnou strategii v péči o životní prostředí, optimální energetickou politiku, sociální provázanost oblastí mikroregionu, plánování a řízení využívání přírodních zdrojů, zlepšování a sledování regionální politiky.

Sub-projekt „Regionální trh s biomasou“

Hlavním cílem je vytvořit předpoklady pro vznik uzavřeného bioenergetického cyklu mikroregionu, který zabezpečí optimální využití dostupných obnovitelných energetických zdrojů. Podpůrnými kroky, které napomohly naplnit cíl sub-projektu, bylo zpracování územně energetické koncepce, která komplexně zmapovala energetickou situaci v mikroregionu, a navrhla důležitá opatření.

Sub-projekt také umožnil připravit studie proveditelnosti a projektové dokumentace použití sluneční energie pro dosušování biomasy. Díky sub-projektu „Regionální trh s biomasou“ se předpokládá nárůst využití biomasy z 1,5 % v roce 2005 na 3 % v roce 2008 a 8 % v roce 2013.

Sub-projekt „Revitalizace historických center obcí“

Sub-projekt řeší revitalizaci center čtyř členských obcí Mikroregionu Hranicko, které se v minulých letech vlivem společenských a politických poměrů v bývalém

socialistickém Československu nemohly rozvíjet způsobem, který je jinde v Evropě obvyklý pro veřejná prostranství. Uběhlo několik desetiletí a z těchto center se staly místa s omezeně fungujícím využitím budov, bez odpovídajícího mobiliáře a orientačních systémů. Tato místa přitom mají potenciál, který může přispět k ekonomickému a sociálnímu rozvoji obcí. Jedná se o tato místa:

- § Hustopeče nad Bečvou – zámek spolu s dopravní situací v okolí zámku,
- § Hranice – náměstí a degradace obchodní sítě v historickém centru,
- § Potštát – zámek spolu se zámeckou zahradou a náměstí,
- § Střítež nad Ludinou – budova bývalé sokolovny, další 2 chátrající budovy na návsi.

Sub-projekt byl rozdělen na 4 části. V přípravné fázi byly vytvořeny pracovní skupiny v obcích, které formou komunitního plánování vymezily oblasti revitalizace, navrhly způsob řešení a využití nevyužitých budov. Druhá část sub-projektu přinesla zpracování podkladů do výsledných projektových dokumentací a ekonomických studií, na základě kterých byly zajištěny investice. Na závěr byly zhodnoceny výsledky sub-projektu na mezinárodním workshopu a navrženy další navazující aktivity, které povedou k trvalému zlepšování historických center obcí.

Sub-projekt „Udržitelný rozvoj služeb cestovního ruchu“

Sub-projekt usiluje o vybudování ukázkového regionálního modelu cestovního ruchu, který svede dohromady ty, kteří obvykle v oblasti cestovního ruchu působí odděleně, bude se jednat o poskytovatele služeb zejména ubytování a stravování, provozovatele sportovních i kulturních zařízení a zástupce obcí. Jejich spolupráce vyústí ve vytvoření regionální koordinační skupiny, která se bude i po skončení sub-projektu pravidelně scházet a připravovat a koordinovat nabídku cestovního ruchu.

Základem veškerých činností bylo vytvoření dlouhodobé strategie rozvoje cestovního ruchu, která na základě detailní analýzy současné turistické nabídky a plánovaných rozvojových záměrů nastavila její optimální využití a stanovila postup pro další koordinovaný rozvoj oblasti.

Sub-projekt „Zefektivnění zdravotnického informačního systému“

Cílem bylo vyvinout informační medicínský systém, díky kterému by si lékaři mohli na dálku pomocí internetu předávat data o pacientech včetně např. rentgenových snímků nebo konzultovat lékařské případy. Na jeho vývoji pracovalo největší zdravotnické zařízení v Olomouckém kraji (Fakultní nemocnice Olomouc) společně s univerzitou v řeckém Patrasu a multimediálním centrem v italském Terni přibližně 2 roky. Výsledkem tohoto sub-projektu by měly být úspory ve zdravotnickém systému Olomouckého kraje.

Projekt „Řešení dlouhodobé nezaměstnanosti na Hranicku vytvořením pracovních týmů“

Tento projekt, realizovaný od listopadu 2006 do června 2008, Mikroregion Hranicko uskutečňuje za podpory Evropské unie, je totiž spolufinancován z Evropského sociálního fondu. Celkový rozpočet projektu je 6,8 mil. Kč, z čehož 4,3 mil. je spolufinancováno z ESF, 1,4 mil Kč ze státního rozpočtu České republiky a 1,1 mil. Kč hradí 11 zapojených obcí.

Projekt řeší nezaměstnanost a ztrátu pracovní motivace nejenom zaměstnáváním a začleněním nezaměstnaných osob do pracovních skupin, ale také jejich vzděláváním. Zaměřuje se především na dlouhodobě nezaměstnané a nezaměstnané osoby s nízkým vzděláním, dále na osoby ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností a skupinu uchazečů o zaměstnání.

Mezi aktivity projektu patří:

- Zaměstnání – práce v týmech – od zahájení realizace projektu vzniklo 24 pracovních míst a jedno místo navíc přibylo od června 2007. Pracovníci začlenění do projektu získali práci na dobu sedmi měsíců. Od srpna 2007 bylo 12 pracovníků v týmech obměněno, třinácti osobám byla prodloužena pracovní smlouva na dalších 7 měsíců, tj. do konce února 2008. Do ukončení projektu v polovině roku 2008 se podaří zaměstnat minimálně 37 osob. Lidé zařazení v pracovních týmech pečují o zeleň, starají se o udržování čistoty na

veřejných prostranstvích, pomáhají při drobných stavebních úpravách, zajišťují odklizení sněhu v místě jejich bydliště nebo v blízkém okolí, pomáhají s organizováním sportovních a kulturních akcí ve své obci.

- Poradenské a motivační kurzy – v těchto kurzech se lze naučit základní práci s počítačem včetně využívání internetu, dále se účastníci dozví, jak se chovat na pracovním pohovoru, seznámí se se základy pracovněprávních vztahů, také jak zvládat konflikt, stres, společenské chování, komunikaci atd.
- Individuální poradenství – formou individuálních konzultací si účastníci procvičí znalosti a dovednosti získané v motivačních kurzech, pod vedením lektorek si sestaví svůj životopis, s lektorkami mohou také řešit své problémy a zdarma získat i právní rady.
- Rekvalifikace – pracovníci mohou získat rekvalifikaci na ruční motorovou pilu a křovinořez, někteří účastníci projektu mohou získat rekvalifikaci podle individuálních potřeb s přihlédnutím na osobní předpoklady, znalosti a dovednosti a možnost dalšího uplatnění na trhu práce. Zaměření rekvalifikací je především na ty druhy rekvalifikací, které neposkytuje Úřad práce.

Cílem všech těchto aktivit je napomoci účastníkům projektu osvojit si pracovní návyky, posílit mnohdy ztracené sebevědomí, dovednosti a motivovat k hledání práce a lepšímu uplatnění na trhu práce.

Projekt „Po stopách využívání vodní a větrné energie“

Jedná se o projekt realizace turistické trasy po vodních a větrných mlýnech. Cílem je zajištění kvalitních turistických služeb na této trase. Projekt, který byl realizován v letech 2005 – 2006, oživuje bohatou historii vodních a větrných mlýnů prostřednictvím cyklotrasy, která propojuje místa existujících, ale i zaniklých vodních a větrných mlýnů na Hranicku. Pomocí tématicky zaměřené cyklotrasy se mohou návštěvníci mikroregionu seznámit s tím, jak byla na venkově využívána vodní a větrná energie.

Díky aktivitě obcí ležících na trase, aktivních vlastníků mlýnů, podnikatelů a nadšenců mohou návštěvníci aktivně trávit volný čas, pobavit se, ale i něco

zajímavého se dozvědět o minulosti mlynářského řemesla. Trasa je vybavena mobiliářem (lavičkami, stojany), jsou na ní poskytovány turistické služby (informace, ubytování, stravování), místa vodních a větrných mlýnů jsou označena informačními tabulkami, které obsahují informace o historii mlýna a historii mlynářství.

3.2 Mikroregion Podlesí

Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Podlesí vznikl 4. ledna 2001 na popud dvou zakladatelských obcí Milenov a Radíkov z důvodu potřeby vzájemné kulturní a ekonomické spolupráce, tato potřeba přivedla zanedlouho po založení mikroregionu k navázání spolupráce další dvě obce (Klokočí a Hrabůvka), které se staly členy Mikroregionu Podlesí v únoru 2001.

Předmětem činnosti jsou činnosti uvedené ve Stanovách Mikroregionu Podlesí:

- Spolupráce na činnosti zejména v oblastech
  - školství, sociální péče, kultury, veřejného pořádku, požární ochrany, péče o zvířata, cestovního ruchu,
  - zabezpečování čistoty obcí, správy veřejné zeleně, veřejného osvětlení, shromažďování a odvozu komunálních odpadů a jejich nezávadného zpracování, zásobování vodou, čištění odpadních vod,
  - zavádění, rozšiřování a zdokonalování inženýrských sítí a systémů veřejné osobní dopravy k zajištění veřejné dopravní obslužnosti na území mikroregionu,
  - ochrany ovzduší,
  - správy majetku obcí sdružených do mikroregionu.
- Koordinace postupů při řešení
  - rozvoje samosprávy obcí,
  - hospodářského, sociálního a kulturního života obcí,
  - vztahů k orgánům státní správy a vyšších územně samosprávných celků,
  - podpory zemědělského a nezemědělského podnikání, rozvoj a diverzifikace nezemědělských prostor, nezaměstnanosti,
  - společná péče o památky na území obcí,

- využití netradičních zdrojů energie, především biomasy,
- podpory venkovské turistiky, zpracování nabídkových produktů,
- společné přípravy projektů pozemkových úprav,
- dopravní obslužnosti na území obcí,
- spolupráce a výměny know-how mezi obcemi a zeměmi EU,
- spolupráce s Regionální agenturou pro rozvoj střední Moravy se sídlem v Olomouci na mikroregionálních projektech,
- zřízení studijního, koordinačního centra pro podporu řešení společenské problematiky.³⁷

Mikroregion Podlesí se rozkládá na pomezí dvou geomorfologických celků – Nízkého Jeseníku a Moravské brány. K Nízkému Jeseníku náleží severní část katastru Milenova a Hrabůvky a celý katastr Radíkov. Rovinatá část Moravské brány pak zabírá celý katastr obce Klokočí a jižní části katastrů Milenova a Hrabůvky. Z rovin Moravské brány stoupají do kopců Oderských vrchů značené cyklotrasy, které protínají všechny obce mikroregionu. Hospodářsky lze oblast charakterizovat jako převážně zemědělskou s drobnou řemeslnou výrobou.

Mikroregion Podlesí, jehož sídlo se nachází v obci Milenov, se rozkládá na území o rozloze 1 999 hektarů. V členských obcích Mikroregionu Podlesí žilo k 1. lednu 2007 celkem 1 079 obyvatel.

V současné době tvoří členskou základnu Mikroregionu Podlesí 4 obce (Hrabůvka, Klokočí, Milenov, Radíkov). Členské obce jsou poměrně stejnorodé z hlediska počtu obyvatel i rozlohy. Všechny členské obce patří do skupiny velmi malých obcí, všechny tedy mají méně než 400 obyvatel. Nejvíce obyvatel má Milenov (384 obyvatel), nejméně pak Radíkov (139 obyvatel), který má ale největší rozlohu.

Míra nezaměstnanosti Mikroregionu Podlesí dosáhla za leden 2008 hodnoty 6,9 %.³⁸ Z jednotlivých členských obcí největší nezaměstnanosti dosáhla Hrabůvka (8,7 %), naopak nejnižší nezaměstnanost vykázal Radíkov (5,8 %).

---

³⁷ Interní materiály Mikroregionu Podlesí

³⁸ Jedná se o průměrnou míru nezaměstnanosti členských obcí Mikroregionu Podlesí.

3.2.1 Projekty Mikroregionu Podlesí

Za jediný společný projekt je možné považovat Strategii rozvoje Mikroregionu Podlesí, jedná se o komplexní integrovaný projekt mikroregionu Podlesí, který obsahuje podrobnou analýzu výchozího stavu a soubor navrhovaných řešení. Na tento projekt, který je základním článkem pro další rozvoj, budou navazovat individuální projekty dílčího významu, které budou zaměřeny jednak na řešení věcné problematiky, týkající se mikroregionu jako celku a dále pak na řešení problematiky týkající se jednotlivých obcí a podnikatelských subjektů v mikroregionu.

V současné době členské obce aktualizují původní Strategii rozvoje Mikroregionu Podlesí z roku 2001 tak, aby byla jednodušší a srozumitelnější, na jejím základě by pravděpodobně měly být uskutečněny první projekty, týkající se mikroregionu jako celku, protože zatím členské obce realizovaly pouze projekty, které se týkaly jen dané obce a ne celého mikroregionu. V nejbližších letech však Mikroregion Podlesí neplánuje k realizaci projektů využít prostředky z fondů Evropské unie.

3.3 Mikroregion Rozvodí

V listopadu roku 2001 vytvořilo 7 obcí okresu Přerov dobrovolný svazek obcí, Mikroregion Rozvodí, jako vyústění myšlenky na vzájemnou ochranu a prosazování společných zájmů malých venkovských obcí. Symbolem tohoto svazku se stal monument postavený na místě, kde skončil v době ledové svou pouť skandinávský ledovec. V současnosti je zde v nadmořské výšce 320 metrů nejnižší místo evropského vodního předělu mezi Černým a Baltským mořem.

Předmětem činnosti jsou činnosti uvedené ve Stanovách Mikroregionu Rozvodí:

- Spolupráce na činnosti zejména v oblastech
  - školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, veřejného pořádku, požární ochrany, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu a péče o zvířata,

- zabezpečování čistoty obcí, správy veřejné zeleně, veřejného osvětlení, shromažďování a odvozu komunálních odpadů a jejich nezávadného zpracování, zásobování vodou, čištění odpadních vod,
  - zavádění, rozšiřování a zdokonalování inženýrských sítí a systémů veřejné osobní dopravy k zajištění veřejné dopravní obslužnosti na území mikroregionu,
  - ochrany ovzduší,
  - správy majetku obcí sdružených do mikroregionu.
- Koordinace postupů při řešení
    - rozvoje samosprávy obcí,
    - hospodářského, sociálního a kulturního života obcí,
    - vztahů k orgánům státní správy a vyšších územně samosprávných celků,
    - podpory zemědělského a nezemědělského podnikání, rozvoj a diverzifikace nezemědělských prostor, nezaměstnanosti,
    - společná péče o památky na území obcí,
    - využití netradičních zdrojů energie, především biomasy,
    - podpory venkovské turistiky a rekreace, zpracování nabídkových produktů,
    - společné přípravy projektů pozemkových úprav,
    - dopravní obslužnosti na území obcí,
    - spolupráce a výměny know-how mezi obcemi, mikroregiony a zeměmi EU,
    - spolupráce s Regionální agenturou pro rozvoj střední Moravy se sídlem v Olomouci na mikroregionálních projektech.³⁹

Mikroregion Rozvodí patří do území Oderských vrchů, které se rozkládají celé na území Olomouckého kraje.

Mikroregion Rozvodí, jehož sídlo se nachází v obci Střítež nad Ludinou, se rozkládá na území o rozloze 12 536 hektarů. V členských obcích Mikroregionu Rozvodí žilo k 1. lednu 2007 celkem 5 421 obyvatel.

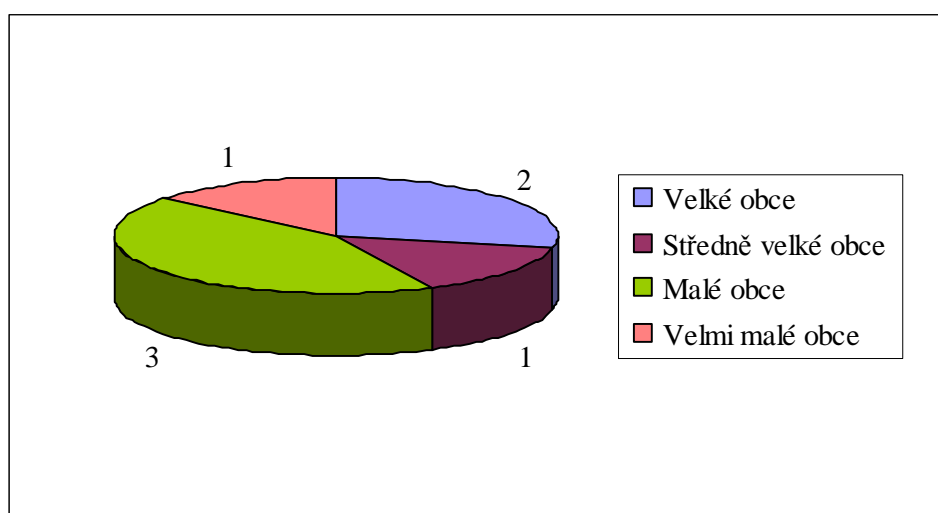
³⁹ Interní materiály Mikroregionu Rozvodí

V současné době tvoří členskou základnu Mikroregionu Rozvodí 7 obcí.⁴⁰

Obce Mikroregionu Rozvodí je možné stejně jako v případě Mikroregionu Hranicko rozdělit do čtyř skupin podle počtu obyvatel:

- 1) Velké obce – více než 1 000 obyvatel
  - Běloutín, Potštát.
- 2) Středně velké obce – 600-1 000 obyvatel
  - Střítež nad Ludinou.
- 3) Malé obce – přibližně 500 obyvatel
  - Jindřichov, Olšovec, Partutovice.
- 4) Velmi malé obce – méně než 400 obyvatel
  - Polom.

Graf 3.3: Obce Mikroregionu Rozvodí podle počtu obyvatel

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 3.3 je zřejmé, že nejvíce (tedy 3 obce) patří do skupiny malých obcí. Do největší velikostní kategorie patří 2 obce – Běloutín a Potštát, které jsou největší jak z hlediska počtu obyvatel, tak i rozlohy a mají také místní části (Potštát má 4 místní

⁴⁰ Počet členských obcí se od vzniku Mikroregionu Rozvodí v roce 2001 nezměnil.

části a Běloutín 3), jednu místní část má i Olšovec. Rozlohou i počtem obyvatel nejmenší ze všech členských obcí je Polom.

Míra nezaměstnanosti Mikroregionu Rozvodí dosáhla za leden 2008 hodnoty 9,4 %.⁴¹ Z jednotlivých členských obcí největší nezaměstnanost dosáhla Polom (18,8 %), naopak nejnižší nezaměstnanost vykázala Střítež nad Ludinou (6,9 %).

3.3.1 Projekty Mikroregionu Rozvodí

Základním strategickým dokumentem je Rozvojová strategie Mikroregionu Rozvodí, která slouží pro projektové řízení a zpracování realizačních plánů, akčních plánů, programů a projektů a dalších strategických dokumentů mikroregionu.

Záměrem Rozvojové strategie je zajistit rozvoj Mikroregionu Rozvodí. Rozvojovou strategii můžeme označit za komplexní projekt, jehož cílem je napomoci ochraně životního prostředí, rozvoji podnikatelských aktivit, výroby a služeb nebo vyhledávání potenciálních investorů, také však přispět v maximální míře k rozvoji cestovního ruchu, společenského života na venkově, ochraně kulturního dědictví a v neposlední řadě ke zohlednění zájmů širokých vrstev obyvatelstva (dětí, mládeže, dospělých, seniorů či handicapovaných osob).

Členské obce prozatím v rámci mikroregionu nerealizovaly žádný významnější vlastní projekt, zabývaly se pouze projekty, týkající se dané obce či jiného mikroregionu – na projektu „Po stopách využívání vodní a větrné energie“, jehož nositelem byl Mikroregion Hranicko, totiž spolupracovalo 5 členských obcí Mikroregionu Rozvodí, které jsou zároveň členy Mikroregionu Hranicko, a 2 další obce Mikroregionu Rozvodí se do spolupráce také zapojily, můžeme tedy tento projekt nepřímě považovat za projekt Mikroregionu Rozvodí.

V nejbližších letech Mikroregion Rozvodí neplánuje k realizaci projektů využít prostředky z fondů Evropské unie.

---

⁴¹ Jedná se o průměrnou míru nezaměstnanosti členských obcí Mikroregionu Rozvodí.

3.4 Mikroregion Záhoran

V průběhu roku 2001 se obce v oblasti Záhoří dohodly na společném řešení problémů nadobecního charakteru, což vyústilo v založení Mikroregionu Záhoran, který vznikl 31. října 2001. Snahou všech přípravných jednání bylo jednoznačně určit okruhy problémů, které jsou pro dané území společné a k jejich řešení by aktivity mikroregionu měly přispět. Jedná se o rozvoj venkovské turistiky, která je od počátku vnímána jako hlavní společný úkol, který členské obce spojuje.

Cílem dobrovolného svazku obcí Mikroregionu Záhoran je spolupráce, rozvoj a efektivní skloubení požadavků obyvatel tohoto mikroregionu. Členské obce se snaží společně řešit problémy v různých oblastech. V zájmu jednotlivých členských obcí je dále se podílet na rozvoji své obce, spolupracovat se sousedními obcemi, a tím se podílet na rozvoji celého mikroregionu.

Předmětem činnosti jsou činnosti uvedené ve Stanovách Mikroregionu Záhoran:

- Spolupráce na činnosti zejména v oblastech
  - školství, sociální péče, kultury, veřejného pořádku, požární ochrany, péče o zvířata, cestovního ruchu,
  - zabezpečování čistoty obcí, správy veřejné zeleně, veřejného osvětlení, shromažďování a odvozu komunálních odpadů a jejich nezávadného zpracování, zásobování vodou, čištění odpadních vod,
  - zavádění, rozšiřování a zdokonalování inženýrských sítí a systémů veřejné osobní dopravy k zajištění veřejné dopravní obslužnosti na území mikroregionu,
  - ochrany ovzduší,
  - správy majetku obcí sdružených do mikroregionu.
- Koordinace postupů při řešení
  - rozvoje samosprávy obcí,
  - hospodářského, sociálního a kulturního života obcí,
  - vztahů k orgánům státní správy a vyšších územně samosprávných celků,
  - podpory zemědělského a nezemědělského podnikání, rozvoj a diverzifikace nezemědělských prostor, nezaměstnanosti,

- společná péče o památky na území obcí,
- využití netradičních zdrojů energie, především biomasy,
- podpory venkovské turistiky, zpracování nabídkových produktů,
- společné přípravy projektů pozemkových úprav,
- dopravní obslužnosti na území obcí,
- spolupráce a výměny know-how mezi obcemi a zeměmi EU,
- spolupráce s Regionální agenturou pro rozvoj střední Moravy se sídlem v Olomouci na mikroregionálních projektech,
- zřízení studijního, koordinačního centra pro podporu řešení společenské problematiky.⁴²

Mikroregion Záhoran se nachází v jihovýchodní části okresu Přerov a Olomouckého kraje. Jeho území je v kopcovitém terénu tvořeno západními výběžky Karpat. Mikroregion je od severu lemován Moravskou bránou, od jihu Hostýnskými vrchy a na západ přechází do úrodné oblasti Hané.

Mikroregion Záhoran, jehož sídlo se nachází v obci Rouské, se rozkládá na území o rozloze 6 142 hektarů. V členských obcích Mikroregionu Záhoran žilo k 1. lednu 2007 celkem 3 945 obyvatel.

V současné době tvoří členskou základnu Mikroregionu Rozvodí 9 obcí.⁴³

Členské obce Mikroregionu Záhoran je možné rozdělit do tří skupin podle počtu obyvatel:

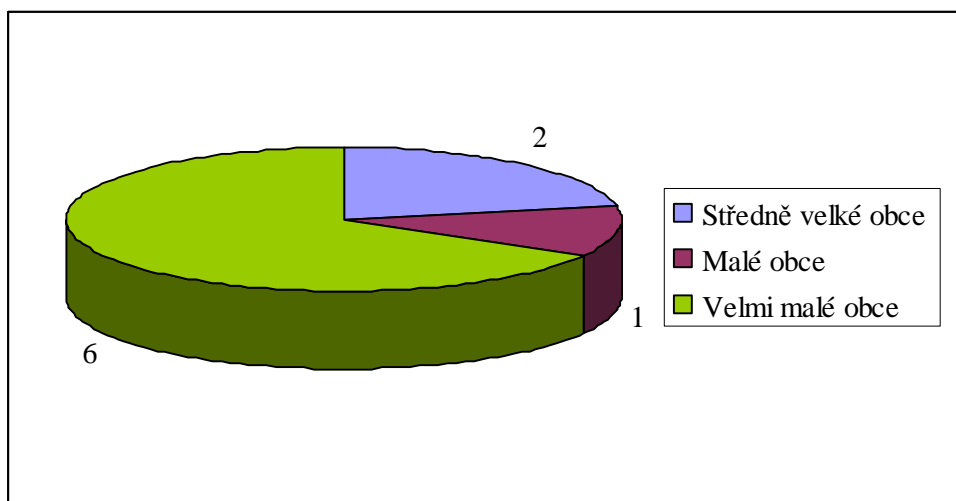
- 1) Středně velké obce – 600-1 000 obyvatel
  - Opatovice, Všechnovice.
- 2) Malé obce – přibližně 500 obyvatel
  - Horní Újezd.
- 3) Velmi malé obce – méně než 400 obyvatel
  - Býškovice, Malhotice, Paršovice, Provodovice, Rakov, Rouské.

---

⁴² Interní materiály Mikroregionu Rozvodí

⁴³ Počet členských obcí se od vzniku Mikroregionu Rozvodí v roce 2001 nezměnil.

Graf 3.4: **Obce Mikroregionu Záhoran podle počtu obyvatel**

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 3.4 znázorňuje zastoupení kategorií obcí z hlediska počtu obyvatel, nejvíce je velmi malých obcí, které tvoří 2/3 všech členů.

Nejvíce obyvatel mají Všechnovice (859 obyvatel) a Opatovice (793 obyvatel), nejmenší obcí z hlediska počtu obyvatel jsou Provodovice (149 obyvatel).

Z hlediska rozlohy jsou největší Paršovice (1 357 hektarů), nejmenší rozlohu mají Provodovice (327 hektarů).

Míra nezaměstnanosti Mikroregionu Záhoran dosáhla za leden 2008 hodnoty 8,2 %.⁴⁴ Z jednotlivých členských obcí největší nezaměstnanosti dosáhlo Rouské (10,5 %), naopak nejnižší nezaměstnanost vykázal Horní Újezd (5,6 %).

3.4.1 Projekty Mikroregionu Záhoran

Mikroregion Záhoran realizoval od počátku své existence celou řadu projektů, proto jsem vybrala ty, které považuji za nejzajímavější a nejvýznamnější z hlediska využívání unijních prostředků při spolufinancování projektů.

⁴⁴ Jedná se o průměrnou míru nezaměstnanosti členských obcí Mikroregionu Záhoran.

Projekt „Certifikace sektoru životního prostředí“

Tento projekt byl realizován v období od září 2005 do června 2007 v rámci mezinárodního projektu INNOREF jako jeden z tzv. sub-projektů. I když mezinárodní projekt INNOREF je projektem Mikroregionu Hranicko, partnerem sub-projektu „Certifikace sektoru životního prostředí“ se stal Mikroregion Záhoran, na jehož území se tento sub-projekt také realizoval.

Projekt byl zaměřen na udržitelný rozvoj venkovské turistiky a vyzdvižení důležitosti rozvoje venkovských oblastí.

V rámci projektu byly financovány tyto aktivity:

- Projekty týkající se životního prostředí
  - „Kam s ním“ – vznik odpadového sběrného dvora pro celý mikroregion (obec Všechnovice),
  - Účelová komunikace k podnikatelské zóně – odklon negativních účinků na životní prostředí z obytné zóny (obec Opatovice),
  - Polyfunkční objekt s rozhlednou – zlepšení veřejného prostranství (obec Rouské),
  - Oddychový a relaxační areál pro cestovní ruch na cyklotrase Mikroregionu Záhoran – zlepšení vzhledu a funkčnosti veřejného prostranství (obec Horní Újezd).
- Uspořádání mikroregionální olympiády.
- Vydávání mikroregionálního zpravodaje.
- Environmentální přednášky.
- Studijní cesta řídicí skupiny mikroregionu do zahraničí.

Od samotného počátku bylo všech 9 členských obcí Mikroregionu Záhoran zapojeno do realizace projektu. Na základě toho byly aktivity projektu sestaveny na míru jejich potřebám a tyto obce se velmi aktivně zapojily do realizace projektu. Realizace jednotlivých aktivit probíhala ve spolupráci se zahraničními partnery projektu z Itálie a Řecka.

Projekt „Středisko služeb venkovu“

Projekt „Středisko služeb venkovu“, který byl realizován od října 2005 do října 2007, byl zaměřen na zvýšení možnosti pracovního uplatnění pro nezaměstnané ve venkovských obcích.

Projekt byl spolufinancován ze strukturálního fondu Evropské unie, a to Evropského sociálního fondu, a ze státního rozpočtu České republiky. Projekt byl z ESF a státního rozpočtu ČR podpořen částkou 3 439 818 Kč, přičemž celkový rozpočet projektu činil 4 151 763 Kč.

Projekt se zaměřil na zavádění podpůrných opatření při hledání pracovního uplatnění dlouhodobě nezaměstnaných ve venkovských obcích. Ve dvou spádových obcích Všechnovice a Opatovice byly vytvořeny internetové informační kiosky, které byly postupně rozšířeny i do ostatních obcí Mikroregionu Záhoran.

Druhým podpůrným opatřením bylo zavedení individuálního poradenského servisu, který poskytoval konzultace při hledání zaměstnání a sestavení individuálního plánu získání zaměstnání, na který navázal plán rekvalifikací. Využití poradenského servisu bylo doprovázeno sérií školení „jak získat zaměstnání“, „příjímací pohovor“, „sepsání žádosti a životopisu“, „základy samozaměstnávání“.

Zřízení Střediska služeb venkovu ve Všechnovicích bylo třetím podpůrným opatřením, které zajistilo krátkodobé zaměstnání účastníkům projektu, někteří z nich byli úspěšní při hledání práce jinde. Náplní práce zaměstnanců byla úprava veřejných prostranství v obcích, sportovních areálů a pomoc při pořádání kulturně společenských akcí v rámci Mikroregionu Záhoran. Zaměstnanci střediska tak měli možnost získat praktické dovednosti při poskytování veřejných služeb v obcích a obnovit si své pracovní návyky. Při zaměstnávání osob byl aplikován rotační systém, zaměstnanec byl po půl roce vystřídán dalším účastníkem projektu z řad dlouhodobě nezaměstnaných.

Probíhala také další školení pro účastníky projektu, kteří měli možnost využívat v rámci projektu kromě internetových informačních kiosků také poradenství v oblasti pracovně právní problematiky.

Zájem o vstup do projektu projeví také dlouhodobě nezaměstnaní z obcí okolních mikroregionů z Podhostýnska.

Jednou z priorit Mikroregionu Záhoran je i nadále pokračovat v aktivitách, které pomáhají dlouhodobě nezaměstnaným a ohroženým dlouhodobou nezaměstnaností. Do budoucna se připravuje další projekt, který by na Středisko služeb venkovu navázal.

Tento úspěšný projekt se stal inspirací pro Mikroregion Hranicko, který v současné době realizuje obdobný projekt.

Projekt „Celé Česko čte dětem“

Mikroregion Záhoran se zapojil do celostátního projektu „Celé Česko čte dětem“, který probíhá pod záštitou Ministerstva kultury České republiky a Dětským fondem OSN UNICEF Česká republika.

Projekt „Celé Česko čte dětem“ vznikl proto, aby si společnost uvědomila, jak obrovský význam má hlasité čtení dítěti pro jeho emocionální vývoj a pro formování návyku číst si v dospělosti. Vědci a praktikové shodně tvrdí, že pravidelné hlasité předčítání učí dítě jazyku a myšlení, rozvíjí jeho paměť a obrazotvornost, obohacuje ho o vědomosti a vzorce morálního chování, posiluje jeho sebevědomí.

Do projektu se postupně zapojují knihovny z celé ČR, které v naší zemi dělají pro dětské čtenářství již dlouhá léta neuvěřitelné věci a projekt velkou měrou podporují. Proto se rozhodly také všechny obecní knihovny Mikroregionu Záhoran číst v knihovnách jednou týdně 20 minut veřejnosti a zvláště dětem. Předčítat by měly významné osobnosti obcí ze zlatých titulů literárních fondů.

Slavnostní zahájení projektu „Celé Česko čte dětem“ proběhlo v Mikroregionu Záhoran 30. ledna 2007 v obci Rouské. Dne 14. února 2008 byl zahájen již 2. ročník projektu "Celé Česko čte dětem". Slavnostní zahájení za velké účasti dětí i dospělých proběhlo tentokrát v místní knihovně ve Všechovicích. Cílem je ukázat dětem, ale i jejich rodičům, jak důležitá je v životě člověka četba.

3.5 Shrnutí hlavních rozdílů mezi mikroregiony na Hranicku

Na území Hranicka existují v současnosti 4 mikroregiony, v abecedním pořadí se jedná o tyto mikroregiony: Hranicko, Podlesí, Rozvodí a Záhoran.

Nejdříve vznikl Mikroregion Hranicko, jehož počátky sahají do roku 1999, ostatní tři mikroregiony byly založeny v průběhu roku 2001, nejpozději vznikl Mikroregion Rozvodí, a je tudíž nejmladším mikroregionem na Hranicku.

Obecně lze říci, že shodným rysem všech mikroregionů na Hranicku je snaha řešit problémy týkající se více obcí, dosažení koordinovaného postupu v otázkách regionálního významu a při jednání s orgány státní správy či podnikatelskou sférou a především podpora rozvoje hospodářského, sociálního a kulturního života v členských obcích.

Existence mikroregionů na Hranicku se opírá o zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, všechny mikroregiony na Hranicku také spojuje totožná právní forma, jedná se totiž o dobrovolné svazky obcí.

Všechny mikroregiony na Hranicku vznikly z vlastní iniciativy obcí, což je nejen v Olomouckém kraji, ale v celé České republice velmi častým jevem. U všech mikroregionů také existují základní orgány, jedná se o valnou hromadu, předsedu svazku, radu svazku a kontrolní komisi.

U mikroregionů na Hranicku tedy můžeme vymezit několik shodných charakteristik, ale zároveň se zde vyskytují také značné rozdíly.

Základním, ale ne jediným, rozdílem mezi jednotlivými mikroregiony je velikost mikroregionu, kterou můžeme vyjádřit pomocí těchto parametrů:

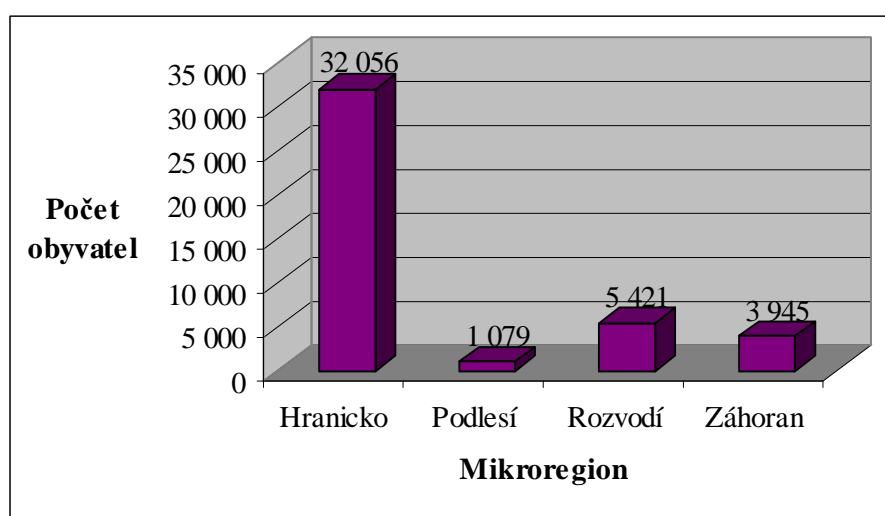
- počet členských obcí,
- počet obyvatel mikroregionu,
- a rozloha mikroregionu.

Největším mikroregionem je podle počtu obyvatel Mikroregion Hranicko, který má 24 členských obcí, na druhém místě je Mikroregion Záhoran s 9 členy, následuje Mikroregion Rozvodí, který má 7 členů, a se 4 členy na posledním místě skončil Mikroregion Podlesí.

Rozdíly v počtu obyvatel znázorňuje graf 3.5 a odlišnosti v rozloze jednotlivých mikroregionů ukazuje graf 3.6.

Graf 3.5: Počet obyvatel jednotlivých mikroregionů

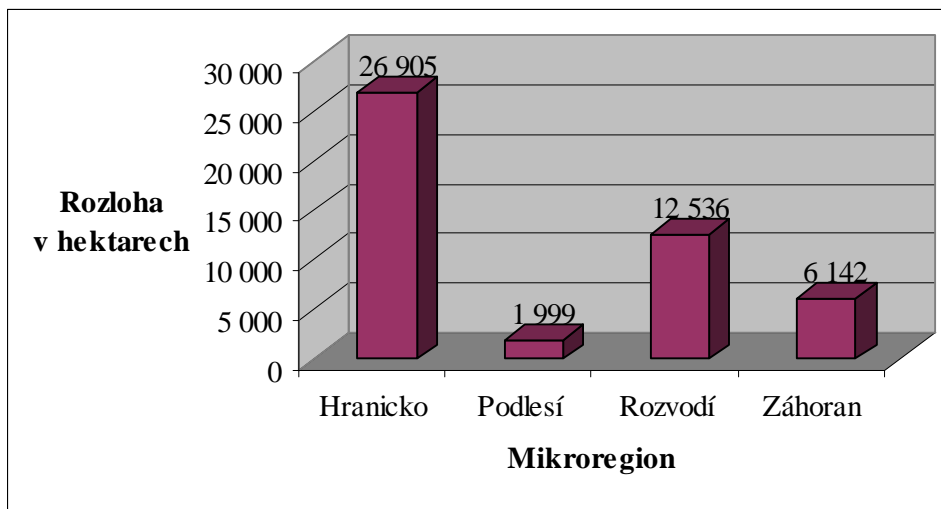
Zdroj: Vlastní zpracování

Rozdíly v počtu obyvatel jednotlivých mikroregionů jsou stejně jako u počtu členských obcí výrazné, absolutně nejvíce obyvatel má Mikroregion Hranicko, který má mnohem více obyvatel než ostatní mikroregiony dohromady.

Druhým nejlidnatějším mikroregionem je Rozvodí, na třetím místě je Mikroregion Záhoran, který má sice více členů než Mikroregion Rozvodí, ale členské obce Záhoranu se vyznačují nízkým počtem obyvatel, proto tedy Mikroregionu Záhoran přísluší předposlední místo.

Nejméně obyvatel žije v Mikroregionu Podlesí, což je způsobeno jednak nejmenším počtem členských obcí a jednak také tím, že tyto obce mají velmi malý počet obyvatel.

Graf 3.6: **Rozloha jednotlivých mikroregionů**

Zdroj: Vlastní zpracování

Z hlediska rozlohy jednotlivých mikroregionů je situace stejná jako v případě počtu obyvatel.

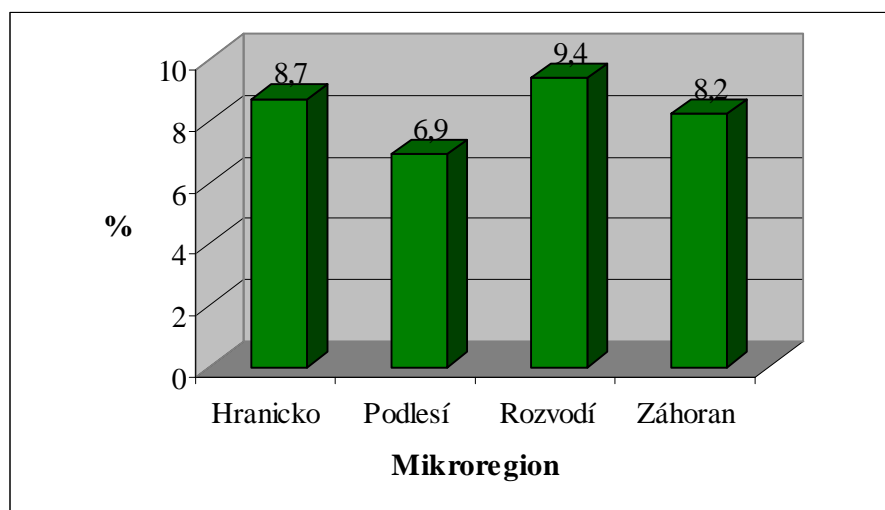
Mikroregion Hranicko má opět větší rozlohu než ostatní 3 mikroregiony dohromady, i když jako jediný má rozlohu menší než činí jeho počet obyvatel, zatímco ostatní mikroregiony mají rozlohu větší než počet jejich obyvatel.

Největší velikosti ve všech třech dílčích ukazatelích tedy dosahuje Mikroregion Hranicko, na opačném pólu se nachází Mikroregion Podlesí.

Je také nutné dodat, že největší vnitřní difference mezi členskými obcemi jsou charakteristické pro Mikroregion Hranicko, což samozřejmě může být příčinou různých nedorozumění, u ostatních mikroregionů nejsou vnitřní difference již tak výrazné, nejmenší difference jsou typické pro Mikroregion Podlesí.

Kritériem pro další odhalení rozdílů mezi mikroregiony na Hranicku je rovněž míra nezaměstnanosti, kterou představuje graf 3.7, jedná se o průměrnou míru nezaměstnanosti členských obcí jednotlivých mikroregionů za měsíc leden letošního roku.

Graf 3.7: Míra nezaměstnanosti jednotlivých mikroregionů za leden 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě údajů z grafu 3.7 je zřejmé, že nejnižší nezaměstnanost vykázal Mikroregion Podlesí, naopak nejvyšší nezaměstnanost je v Mikroregionu Rozvodí. Rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými mikroregiony však můžeme považovat za malé.

Využívání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie při spolufinancování projektů jednotlivých mikroregionů na Hranicku

Stěžejním rozdílem, který byl mezi jednotlivými mikroregiony porovnáván, bylo využívání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie při spolufinancování projektů.

Zatímco Mikroregiony Hranicko a Záhoran při financování projektů uplatnily pomoc z Evropské unie a v blízké budoucnosti chtějí znovu využít finanční pomoc ze strukturálních fondů při realizaci projektů, Mikroregiony Podlesí a Rozvodí této možnosti zatím nevyužily a ani to v nejbližších letech neplánují.

Mikroregion Hranicko a Záhoran získaly prostředky z Evropské unie při realizaci obdobného typu projektu, který byl zaměřen na řešení problému především

skupiny dlouhodobě nezaměstnaných osob, a to na bázi jejich začleňování do vzdělávacích a pracovních týmů, nastartování procesu jejich rekvalifikace a zlepšování znalostí a dovedností.

Mikroregion Hranicko získal na realizaci projektu „Řešení dlouhodobé nezaměstnanosti na Hranicku vytvořením pracovních týmů“ dotaci z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky v celkové hodnotě 5,7 mil. Kč, Mikroregion Záhóran měl možnost čerpat prostředky z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR ve výši 3,4 mil. Kč při uskutečňování projektu „Středisko služeb venkovu“.

Mikroregiony Hranicko a Záhóran také získaly první cenné zkušenosti při realizaci mezinárodního projektu INNOREF, spolufinancovaného v rámci iniciativy Společenství INTERREG IIIC – tedy z Evropského fondu regionálního rozvoje, a pokud se v budoucnu znovu zapojí do nějakého mezinárodního projektu, budou moci těchto zkušeností využít ve prospěch svého dalšího rozvoje.

Závěr

Na národní úrovni rostou v posledních letech členské státy s nízkou úrovní HDP/obyvatele rychleji než ostatní země a dohánějí tak ostatní členské státy. Stejný efekt se projevoval i na regionální úrovni.

V období let 1995 – 2004 se rozdíly v HDP/obyvatele mezi regiony NUTS 2 v rámci EU snížily, přičemž k největšímu snížení rozdílů došlo v posledních čtyřech letech tohoto období. Tento stav je potvrzen mnoha statistickými ukazateli, nejviditelněji pak snížením nerovností v HDP/obyvatele mezi nejvíce a nejméně prosperujícími regiony. Součástí tohoto sbližování bylo také snížení nerovností mezi hlavními regiony v centrální části EU (v tzv. pětiúhelníku – pentagonu – který zahrnuje oblast vymezenou pěti body: Londýnem, Hamburkem, Mnichovem, Milánem a Paříží) a ostatními částmi EU.

V posledních letech došlo v některých členských státech na regionální úrovni ke sbližování úrovně HDP/obyvatele, v jiných však ke zvýšení vzájemných rozdílů. V Rakousku došlo v období let 1995 – 2004 ke snížení rozdílu v HDP/obyvatele mezi regiony. V Německu, Francii, Řecku, Španělsku a Itálii došlo jen k malým změnám a totéž se uskutečnilo i v Belgii a Finsku. Ve Velké Británii, Nizozemsku a Portugalsku se v období let 1995 – 2004 rozdíly ještě prohloubily: k největším disproporcím došlo mezi lety 1995 a 2000, velmi mírně vzrostly rozdíly v letech 2000 – 2004 ve Velké Británii a Portugalsku, zatímco ve Švédsku a Nizozemsku došlo v tomto období k mírnému sblížení.

V Polsku a Maďarsku došlo v letech 1995 – 2000 také k prohloubení rozdílů mezi regiony, avšak v mnohem větším měřítku než ve Velké Británii. Od té doby až do roku 2004 zde došlo jen k malým změnám. V České republice, stejně jako v Rumunsku a Bulharsku, se během tohoto období rozdíly znatelně prohloubily, zatímco na Slovensku sice došlo k jistému prohloubení, ovšem v mnohem menším rozsahu.

Podrobnější územní průzkum odhaluje, že ve všech těchto zemích, zejména v nových členských státech, byla velká část rozdílů v regionální prosperitě výsledkem

vysoké koncentrace hospodářské aktivity a růstu do okolí hlavních měst. Navíc i v zemích, v nichž zůstaly rozdíly přibližně stejné nebo v nichž se rozdíly snížily, rostl HDP/obyvatele v regionu hlavního města rychleji než v ostatních částech země.

V období let 1995 – 2004 došlo ve všech regionech hlavních měst s výjimkou Berlína k růstu nebo alespoň k zachování jejich podílu na národním HDP. Tento růst byl obzvlášť patrný ve Varšavě, Praze, Budapešti, Sofii a Bukurešti. Relativní růst regionů hlavních měst je silně spojen s jejich atraktivitou pro podnikání i pro obyvatele. To má za následek tendenci k nevyváženému územnímu rozvoji v rámci jednotlivých zemí, pokud se zde nenacházejí ještě další centra hospodářské aktivity, zejména další velká města nebo městské aglomerace či dokonce sítě větších a menších měst, které by poskytovaly stejně atraktivní zázemí.

Zhodnocení rozdílů mezi čtyřmi mikroregiony na Hranicku, kterými jsem se zabývala v závěrečné části diplomové práce, není jednoznačné. Na základě velikostního kritéria vyjádřeného počtem členských obcí, počtem obyvatel a rozlohou mikroregionu je sice největší Mikroregion Hranicko a nejmenší Mikroregion Podlesí, ale velikost mikroregionu nemusí být vždy výhodou, což je nejvíce zřetelné u Mikroregionu Hranicko, který má největší vnitřní disproporce, protože jeho členy jsou obce s velmi odlišnou lidnatostí i mírou nezaměstnanosti, v důsledku tohoto jevu na tom např. z hlediska nezaměstnanosti Mikroregion Hranicko není zdaleka nejlépe. Nejnižší míru nezaměstnanosti vykazuje Mikroregion Podlesí, nejvyšší pak Mikroregion Rozvodí.

Prostředky ze strukturálních fondů EU zatím při spolufinancování projektů použily ze čtyř mikroregionů pouze dva, jedná se o Mikroregion Hranicko a Záhoran, tyto mikroregiony včas využily výzvy k předkládání projektů a získaly pomoc z Evropské unie při spolufinancování některých svých projektů. Mikroregion Hranicko a Záhoran chtějí i v budoucnu prostředky ze strukturálních fondů využívat při realizaci projektů. Na druhé straně Mikroregion Podlesí a Rozvodí prostředky z fondů EU nevyužily, nevyužívají a ani jejich využití v nejbližších letech neplánují.

Seznam použité literatury

Monografie:

- 1) KADEŘÁBKOVÁ, J., et al. *Úvod do regionálních a správních věd*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1996. 93 s. ISBN 80-85963-18-3.
- 2) LANDESMANN, M., RÖMISCH, R. *Economic growth, regional disparities and employment in the EU-27*. Wien: The Vienna Institute for International Economic Studies, 2006. 74 s.
- 3) MAREK, D., KANTOR, T. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2007. Kapitola 2, Regionální politika Evropské unie: vývoj, cíle, principy a nástroje, s. 19-33. ISBN 978-80-87029-13-8.
- 4) MATES, P., WOKOUN, R. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Linde, 2006. 351 s. ISBN 80-7201-547-8.
- 5) SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
- 6) VARADZIN, F., et al. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. 1. vydání. Ostrava: VŠB-TU, 2005. 195 s. ISBN 80-248-0968-0.
- 7) VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2004. Kapitola 3, Regiony v EU, s. 37-58. ISBN 80-247-0828-0.
- 8) WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2003. 328 s. ISBN 80-245-0517-7.

Články v časopisech:

- 9) DAMBORSKÝ, M. Regionální politika a územní plánování. *Veřejná správa: jediný český týdeník pro státní správu a samosprávu*, 2007, roč. 18, č. 38, s. 11. ISSN 1213-6581.
- 10) RYS, R. Pojem mikroregion. *Veřejná správa: jediný český týdeník pro státní správu a samosprávu*, 2006, roč. 17, č. 43, s. 29. ISSN 1213-6581.
- 11) TOMÁŠOVÁ, M. Jak snížit nezaměstnanost? Napřed rekvalifikace a kurzy. *Moderní obec: odborný časopis pro veřejnou správu*, 2008, roč. 14, č. 2, s. 26. ISSN 1211-0507.

Elektronické zdroje:

- 12) ANDRÝSEK, P. *Programy 2007-2013* [online]. [cit. 2008-02-19]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>.
- 13) *Basic principles of the NUTS* [online]. [cit. 2007-09-15]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html.
- 14) BURKETOVÁ, R. *Vláda schválila výzkumný program na realizaci priorit regionální politiky České republiky* [online]. [cit. 2008-02-15]. Dostupné z:
<http://old.mmr.cz/index.php?show=001021348000174>.
- 15) ČSÚ. *Počet obyvatel v obcích Olomouckého kraje k 1. 1. 2007* [online]. [cit. 2008-02-28]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/A034FE20081C3F32C12572B90038270C/\\$File/Obce010107.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/A034FE20081C3F32C12572B90038270C/$File/Obce010107.xls).
- 16) ČSÚ. *Regionální HDP na 1 obyvatele, ČR = 100* [online]. [cit. 2008-02-17]. Dostupné z:
[http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280717/\\$File/13710741.pdf](http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280717/$File/13710741.pdf).
- 17) ČSÚ. *Regionální HDP na 1 obyvatele, EU 27 = 100* [online]. [cit. 2008-02-17]. Dostupné z:
[http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280722/\\$File/13710744.pdf](http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9F00280722/$File/13710744.pdf).
- 18) ČSÚ. *Vybrané údaje podle euroregionů a mikroregionů k 31. 12. 2006* [online]. [cit. 2008-02-29]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/950045EC0F/\\$File/13-7101071318.xls](http://www.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/950045EC0F/$File/13-7101071318.xls).
- 19) EUROSTAT. *GDP per capita in PPS* [online]. [cit. 2007-11-11]. Dostupné z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=EU_strind&root=EU_strind/strind/ecobac/eb011.
- 20) EUROSTAT. *GDP per inhabitant, in PPS, by NUTS 2 regions, 2004* [online]. [cit. 2007-11-12]. Dostupné z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AF-07-001-02/EN/KS-AF-07-001-02-EN.PDF.
- 21) EUROSTAT. *Structural indicators* [online]. [cit. 2007-11-07]. Dostupné z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/strind/enviro&language=en&product=EU_strind&root=EU_strind&scrollto=2597.

- 22) *Historie vývoje regionální politiky* [online]. [cit. 2007-09-20]. Dostupné z: http://web.fame.utb.cz/cs/docs/hist_regpo.doc?PHPSESSID=72ca919f51baaef38cb1bd8ccd583d55.
- 23) INFOREGIO. *Cohesion Fund* [online]. [cit. 2007-11-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/cf/index_en.htm.
- 24) KAPOŠVÁRYOVÁ, D., KREUZBERGOVÁ, E. *Regionální politika EU* [online]. [cit. 2007-09-20]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/strukturalni-politika/analyza/regionln-politika-eu>.
- 25) KÖNIG, P. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013* [online]. [cit. 2008-02-19]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/nsrr>.
- 26) KRÜGER, A. *Regional Gross Domestic Product in the European Union 2004* [online]. [cit. 2007-11-10]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-104/EN/KS-SF-07-104-EN.PDF.
- 27) *Lucembursko je sedmkrát bohatší než Bulharsko!* [online]. [cit. 2007-11-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/newslet159/159_07_cs.pdf.
- 28) *Mezinárodní strukturální ukazatele* [online]. [cit. 2007-12-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/mezinarodni-strukturalni-ukazatele/1000431/44181/>.
- 29) *Mikroregion* [online]. [cit. 2007-11-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podpora-v-regionech/nomenklatura-uzemnich-statistickych/1001179/6584/#b4>.
- 30) *Mikroregion Podlesí* [online]. [cit. 2008-03-10]. Dostupné z: <http://www.mikroregion-podlesi.cz/>.
- 31) *Mikroregion Rozvodí* [online]. [cit. 2008-03-11]. Dostupné z: <http://www.belotin.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=106880&lng=&menu=>.
- 32) *Mikroregion Záhoran* [online]. [cit. 2008-03-13]. Dostupné z: <http://www.zahoran.cz/>.
- 33) MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013* [online]. [cit. 2008-02-19]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/NOK/NSRR_final_1.pdf.

- 34) *Národní rozvojový plán České republiky 2007-2013* [online]. [cit. 2008-02-19].
Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/narodni-rozvojovy-plan-ceske-republiky-2007-2013-prvni-pracovni-navrh>.
- 35) *Po stopách využívání vodní a větrné energie* [online]. [cit. 2008-03-10]. Dostupné z: <http://www.mikroregion-hranicko.cz/cyklotrasa/cyklotrasy.html>.
- 36) *Principy regionální politiky* [online]. [cit. 2007-10-10]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/40542/110837/clanek/regionalni-a-strukturalni-politika-evropske-unie/principy-regionalni-strukturalni-politiky/>.
- 37) *Programové zabezpečení regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2008-02-18].
Dostupné z: http://www.dhv.cz/regstrat/SRR/Svazek%201/Svazek%201-7.htm#_7.3_Programové_zabezpečení.
- 38) PROJEKTOVÁ A ROZVOJOVÁ AGENTURA. *Mikroregion* [online]. [cit. 2008-02-09]. Dostupné z: <http://www.rozvoj.cz/WB-09-05%20Mikroregion.htm>.
- 39) *Předmět činnosti* [online]. [cit. 2008-02-29]. Dostupné z: <http://www.regionhranicko.cz/mikroregion-hranicko/o-svazku/predmet-cinnosti>.
- 40) *Přehled činností Evropské unie: Regionální politika* [online]. [cit. 2007-11-06].
Dostupné z: http://www.europa.eu/pol/reg/overview_cs.htm.
- 41) *Regionální politika* [online]. [cit. 2007-10-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>.
- 42) RIS. *Mikroregiony na území Olomouckého kraje* [online]. [cit. 2008-02-09].
Dostupné z: http://www.risy.cz/Mikroregiony_olomoucky_kraj.
- 43) *Rostoucí regiony, rostoucí Evropa: Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti* [online]. [cit. 2008-03-16]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_cs.pdf.
- 44) *Rozhodnutí Komise ze dne 26. března 2007 (2007/188/ES)* [online]. [cit. 2007-12-02]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2007/l_087/l_08720070328cs00130014.pdf.
- 45) *Řešení dlouhodobé nezaměstnanosti na Hranicku vytvořením pracovních týmů* [online]. [cit. 2008-03-05]. Dostupné z: <http://www.regionhranicko.cz/mikroregion-hranicko/dalsi-projekty/Reseni-dlouhodobé-nezamestnanosti-na-Hranicku-vytvořením-pracovních-týmů-21>.

- 46) *Řízení regionální a místní správy* [online]. [cit. 2007-10-22]. Dostupné z:
http://home1.vsb.cz/~tvr12/PUBLIKACE/2006/2006_Rizeni_regionalni_a_mistni_spravy.pdf.
- 47) *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska: Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech (od 1.1.2005) v okrese Přerov za leden 2008* [online]. [cit. 2008-03-04]. Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/portal/page?_pageid=37,240428&_dad=portal&_schema=PORTAL&stat=2000000000053&obdobi=A&rok=2008&uzemi=154000&send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&_piref37_240429_37_240428_240428.xslselect=oblast&_piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=1&_piref37_240429_37_240428_240428.xslmapatag=okresy&_piref37_240429_37_240428_240428.xslmapasloupec=&_piref37_240429_37_240428_240428.usr1=0.
- 48) *Středisko služeb venkovu* [online]. [cit. 2008-03-14]. Dostupné z:
<http://www.zahoran.cz/index.asp?type=3&folder=ssv&showid=filtr1>.
- 49) ÚÚR. *Monitoring mikroregionů a rozvojových dokumentů mikroregionů* [online]. [cit. 2008-02-08]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=1924>.
- 50) *Vývoj regionálních disparit a jejich působení* [online]. [cit. 2008-02-17]. Dostupné z: http://www.cpkp.cz/regiony_old/nrp/analyt.cast_07-13/vyvoj_%20reg.disparit.doc.
- 51) WIKIPEDIA. *Microregion* [online]. [cit. 2007-11-02]. Dostupné z:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Microregion>.
- 52) WIKIPEDIA. *Microregion (Brazil)* [online]. [cit. 2007-11-02]. Dostupné z:
http://en.wikipedia.org/wiki/Microregion_%28Brazil%29.

Ostatní:

- 53) DAVIDOVÁ, J. *Rozvoj Mikroregionu Hranicko*. Valašské Meziříčí: VŠB-TU Ostrava. Ekonomická fakulta. 2006. 56 s., 10 s. příloh. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Aleš Kubíček.
- 54) Interní materiály Mikroregionu Hranicko.
- 55) Interní materiály Mikroregionu Podlesí.
- 56) Interní materiály Mikroregionu Rozvodí.
- 57) Interní materiály Mikroregionu Záhoran.
- 58) Smlouva o založení Evropského společenství v aktuálním znění.

Seznam zkratk

ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropské unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
INNOREF	Inovace a efektivní využívání zdrojů jako prostředek trvale udržitelného rozvoje
LAU	Místní administrativní jednotka
NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek
OSN	Organizace spojených národů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2008

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Rybníček 136, 753 66 Hustopeče nad Bečvou

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vývoj HDP/obyvatele (v %) v paritě kupní síly v letech 2003 – 2007

Příloha č. 2: Mapa NUTS 2 regionů a jejich HDP/obyvatele v % průměru EU

Příloha č. 3: Seznam strukturálních ukazatelů EU

Příloha č. 4: Mapa regionů NUTS 2 a NUTS 3 v České republice

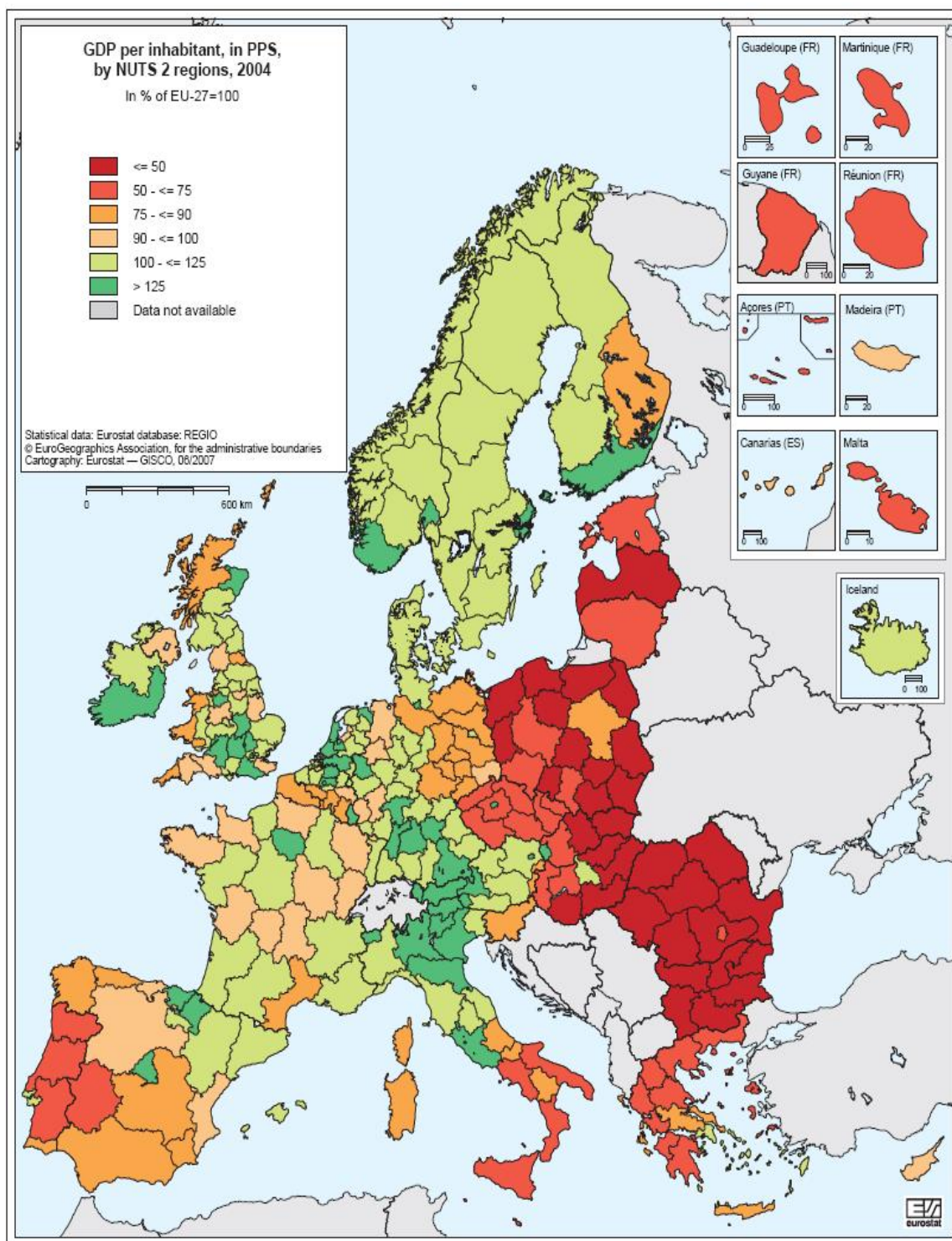
Příloha č. 5: Seznam mikroregionů na území Olomouckého kraje v roce 2007

Příloha č. 1: Vývoj HDP/obyvatele (v %) v paritě kupní síly v letech 2003 – 2007

Seskupení EU, stát	Rok				
	2003	2004	2005	2006	2007 - prognóza
EU-27	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EU-25	104,4	104,2	104,1	103,9	103,9
EU-15	113,7	113,1	112,8	112,1	111,8
Belgie	123,5	124,5	124,4	123,3	123,4
Bulharsko	32,6	33,6	35,2	37,1	38,7
Česká republika	73,7	76,1	77,0	79,3	81,4
Dánsko	124,7	124,5	126,3	126,6	126,6
Estonsko	54,6	57,0	62,8	67,9	72,5
Finsko	113,5	115,9	114,5	116,3	117,3
Francie	112,3	112,1	114,2	112,8	112,6
Itálie	111,2	107,6	105,4	103,7	103,3
Irsko	141,1	142,4	144,0	142,8	143,8
Kypr	89,1	91,3	93,6	93,2	92,9
Litva	49,2	51,1	53,8	57,7	60,9
Lotyšsko	43,5	45,5	50,2	55,8	60,3
Lucembursko	247,7	252,7	263,0	278,6	283,9
Maďarsko	63,6	63,9	64,8	65,3	65,7
Malta	78,7	75,9	75,9	75,5	75,5
Německo	117,1	116,1	114,6	113,6	114,2
Nizozemsko	129,9	130,3	131,9	132,1	133,0
Polsko	49,1	50,8	51,0	52,9	55,1
Portugalsko	77,0	75,2	75,4	74,4 - odhad	74,0
Rakousko	129,0	128,8	128,6	128,7	129,3
Rumunsko	31,5	33,6	34,4	37,6 - odhad	39,5
Řecko	92,4	93,4	95,4	96,9 - odhad	98,1
Slovensko	55,2	56,7	59,8	62,7	66,6
Slovinsko	82,5	85,0	86,6	88,8	90,6
Španělsko	101,4	100,9	102,5	102,4	103,1
Švédsko	120,5	120,4	119,1	120,3	121,8
Velká Británie	120,0	121,8	119,6	119,1	119,4

Zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=EU_strind&root=EU_strind/strind/ecobac/eb011, vlastní úpravy

Příloha č. 2: Mapa NUTS 2 regionů a jejich HDP/obyvatele v % průměru EU

Zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AF-07-001-02/EN/KS-AF-07-001-02-EN.PDF

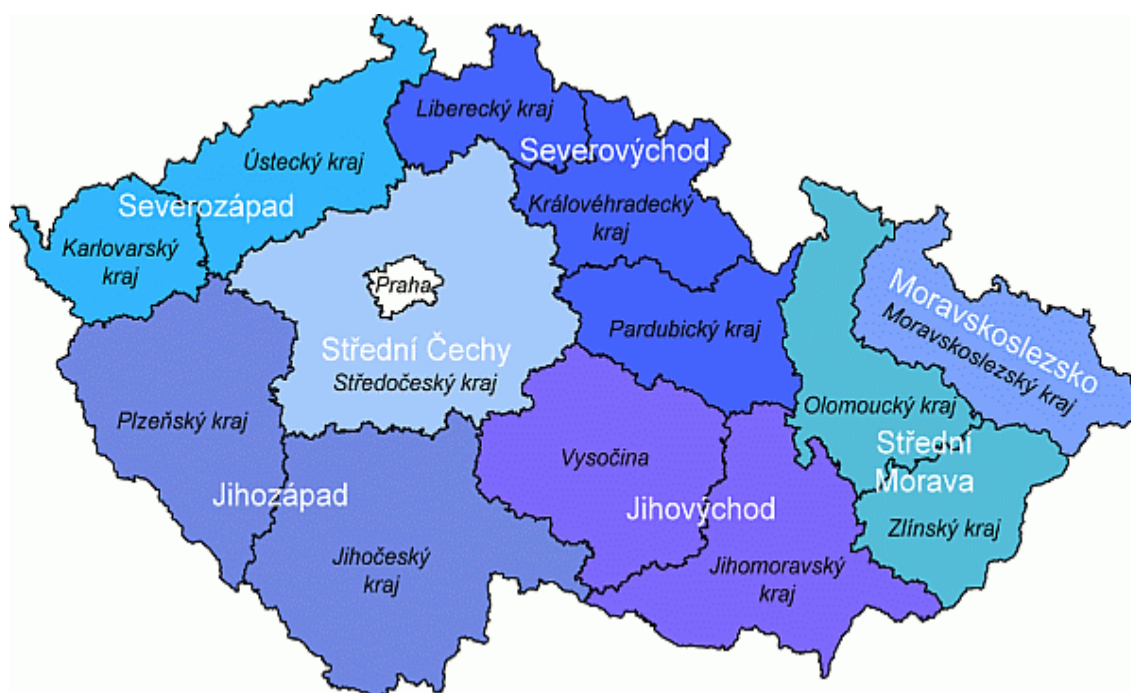
Příloha č. 3: Seznam strukturálních ukazatelů EU

- Celkové ekonomické prostředí
  - HDP/obyvatele v paritě kupní síly,
  - tempo růstu reálného HDP,
  - produktivita práce na zaměstnance,
  - produktivita práce za odpracovanou hodinu,
  - celkový růst zaměstnanosti,
  - růst zaměstnanosti žen,
  - růst zaměstnanosti mužů,
  - míra inflace,
  - růst reálných jednotkových mzdových nákladů,
  - bilance veřejných rozpočtů,
  - celkový vládní dluh.

- Zaměstnanost
  - celková míra zaměstnanosti,
  - míra zaměstnanosti žen,
  - míra zaměstnanosti mužů,
  - celková míra zaměstnanosti starších pracovníků,
  - míra zaměstnanosti starších pracovníků – ženy,
  - míra zaměstnanosti starších pracovníků – muži,
  - celkový průměrný věk odchodu do důchodu,
  - průměrný věk odchodu do důchodu u žen,
  - průměrný věk odchodu do důchodu u mužů,
  - rozdíly v odměňování mezi muži a ženami,
  - daňové zatížení osob s nízkým příjmem,
  - celoživotní vzdělávání – celkem (% populace ve věku 25-64 let účastníci se vzdělávání),
  - celoživotní vzdělávání – ženy (% žen v populaci ve věku 25-64 let účastníci se vzdělávání),
  - celoživotní vzdělávání – muži (% mužů v populaci ve věku 25-64 let účastníci se vzdělávání),
  - vážné pracovní úrazy – celkem, ženy, muži (na 100 000 zaměstnanců),

- smrtelné pracovní úrazy (počet smrtelných úrazů na 100 000 zaměstnanců),
  - celková míra nezaměstnanosti,
  - míra nezaměstnanosti – ženy,
  - míra nezaměstnanosti – muži.
- Inovace a výzkum
    - veřejné výdaje na vzdělání (jako % HDP),
    - výdaje na výzkum a vývoj,
    - úroveň přístupu k internetu (% připojených domácností),
    - absolventi v oblasti vědy a techniky (na 1 000 obyvatel ve věku 20-29 let),
    - patenty přihlášené k Evropskému patentovému úřadu (počet přihlášek na 1 000 000 obyvatel),
    - investice rizikového kapitálu,
    - úroveň dosaženého vzdělání mladých osob (20-24 let),
    - výdaje na výpočetní techniku.
- Ekonomická reforma
    - srovnání cenových hladin,
    - sbližování cen mezi členskými státy EU,
    - ceny telekomunikací (místní a národní hovory a hovory do členských zemí),
    - cena elektřiny,
    - cena plynu,
    - podíl vedoucího mobilního operátora na trhu,
    - veřejné zakázky,
    - odvětvová státní podpora (jako % HDP),
    - půjčky domácnostem na nákup domu,
    - integrace trhů (zboží, služby),
    - přímé zahraniční investice,
    - obchodní investice,
    - demografie podniků (vznik, přežití a zánik podniků),

- Sociální soudržnost
  - nerovnost v rozdělování příjmů,
  - úroveň rizika chudoby (podíl osob pod úrovní chudoby, která činí 60 % průměru disponibilního příjmu),
  - úroveň rizika chudoby u žen,
  - úroveň rizika chudoby u mužů,
  - riziko trvalé chudoby – celkem a podle pohlaví,
  - rozdíly v regionální zaměstnanosti – celkem a podle pohlaví,
  - předčasně ukončené vzdělání – celkem a podle pohlaví (% obyvatel ve věku 18-24 let),
  - dlouhodobá míra nezaměstnanosti (nezaměstnanost delší než 12 měsíců) – celkem, ženy, muži,
  - populace v domácnostech bez zaměstnání – celkem a podle pohlaví.

- Životní prostředí
  - emise skleníkových plynů,
  - energetická náročnost ekonomiky,
  - obnovitelné zdroje energie,
  - objem nákladní dopravy na HDP,
  - objem osobní dopravy na HDP,
  - podíl silniční dopravy na vnitrozemské nákladní dopravě,
  - podíl automobilové dopravy na vnitrozemské osobní dopravě,
  - populace žijící ve městech vystavená znečištěnému ovzduší,
  - vytvořený komunální odpad,
  - společný ptačí index,
  - ukazatel očekávaného zdraví (poskytuje informace o úmrtnosti a nemocnosti).

Příloha č. 4: Mapa regionů NUTS 2 a NUTS 3 v České republice

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>

Příloha č. 5: Seznam mikroregionů na území Olomouckého kraje v roce 2007

Název mikroregionu	Sídlo mikroregionu
Dobrovolné sdružení obcí mikroregionu Lipensko	Lipník nad Bečvou
Dobrovolný svazek mikroregionu Némčicko	Němčice nad Hanou
Dobrovolný svazek obcí - Mikroregion Protivanovsko	Protivanov
Dobrovolný svazek obcí mikroregion Podlesí	Milenov
Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka	Horní Moštěnice
Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Záhoran	Rouské
Mikroregion Hranicko	Hranice
Mikroregion Javornicko	Javorník
Mikroregion Jesenicko	Jeseník
Mikroregion Konicko	Konice
Mikroregion Kosířsko	Těšetice
Mikroregion Litovelsko	Litovel
Mikroregion Olomoucko	Olomouc
Mikroregion Plumlovsko	Plumlov
Mikroregion Pobečví	Prosenice
Mikroregion Předina	Brodek u Prostějova
Mikroregion Šternbersko	Šternberk
Mikroregion Šumperský venkov	Nový Malín
Mikroregion Záhoří - Helfštýn	Soběchleby
Mikroregion Zlatohorsko	Zlaté Hory
Sdružení měst a obcí Jesenicka	Lipová - lázně
Sdružení obcí mikroregionu Bystřička	Velká Bystřice
Sdružení obcí mikroregionu Dolek	Brodek u Přerova
Sdružení obcí mikroregionu Království	Grygov
Sdružení obcí mikroregionu střední Haná	Kojetín
Svazek obcí Kostelecka	Kostelec na Hané
Svazek obcí Luže	Šumperk
Svazek obcí Mikroregionu Mohelnicko	Mohelnice
Svazek obcí Mikroregionu Moravskobrounsko	Moravský Beroun
Svazek obcí mikroregionu Rozvodí	Střítež nad Ludinou
Svazek obcí mikroregionu Uničovsko	Uničov
Svazek obcí mikroregionu Zábřežsko	Zábřeh
Svazek obcí Mikroregionu Žulovska	Skorošice
Svazek obcí Prostějov - venkov	Bedihošť
Svazek obcí regionu Ruda	Ruda nad Moravou
Svazek obcí Třeština, Stavenice a Police	Třeština
Svazek obcí údolí Desné	Rapotín

Zdroj: http://www.risy.cz/Mikroregiony_olomoucky_kraj, vlastní úpravy